

मूल्य ₹ १५/-

हमारी दुनिया

(भरोढ़ी)

अंक १२ • वर्ष १९ वे • पृष्ठे ५२ • डिसेंबर - २०२२

जागतिक संगणक साक्षरता दिवस

हस्ती दुनिया

(भराठी)

अंक १२० • वर्ष १९ वे • पृष्ठे ५२० • डिसेंबर - २०२२

बालकांच्या बौद्धिक आणि आध्यात्मिक विकासाची आगळी वेगळी भेट

(पंजाबी, इंग्रजी व हिंदी भाषेत सुध्दा प्रकाशित)

संपादक
राजेंद्र थोरात
(अवैतनिक)

सञावट व चित्रे
स्वनिल वि. हाटवळ
राजनंदन कृ. पिंपळकर ● श्रीकांत द. पाटील

संत निरंकारी मंडळ (चैंबूर) करिता मुद्रक व प्रकाशक
श्री. चंद्रकांत अनंत जाधव यांनी ही हस्ती दुनिया पत्रिका
संतोष प्रिंटर्स, जय शिवाजी नगर, कात्रक रोड, बेर्स्ट डेपो,
वडाळा, मुंबई- ४०००३१, येथे छापून संत निरंकारी
भवन, ५० मोरबाग रोड, दादर (पूर्व), मुंबई-४०० ०९४.
येथे प्रकाशित केली.

कार्यालयाचा पत्ता

५०, मोरबाग रोड, संत निरंकारी सत्संग भवन,
दादर, मुंबई - ४०० ०९४

E-mail : marathihastiduniya@gmail.com
Website : www.nirankari.org

लेखकांच्या मताशी सहमत असणे अनिवार्य नाही

देश	१ वर्ष	३ वर्ष	५ वर्ष	११ वर्ष
भारत/नेपाळ	₹ 150	₹ 400	₹ 700	₹ 1500
यू.के.	£ 15	£ 40	£ 70	£ 150
यूरोप	€ 20	€ 55	€ 95	€ 200
अमेरिका	\$ 25	\$ 70	\$ 120	\$ 250
कॅनडा/ऑस्ट्रेलिया	\$ 30	\$ 85	\$ 140	\$ 300

मासिक पत्रिकेविषयी चौकशीसाठी हेल्प लाईन : ०२२-२४९० ५७४९

०५

०६

स्तंभ

○ दोन शब्द	०४
○ विचारपुष्ट	१०
○ दादाला विचारु या	१३
○ शब्दकोडे	१४
○ वैज्ञानिक प्रश्नोत्तरे	१५
○ दिव्यवाणी	२५
○ वाढदिवसाच्या शुभेच्छा	२६
○ हसा मुलांनो हसा	३०
○ आरोग्याचा मंत्र	३५
○ सामान्य ज्ञान	४७
○ चित्र काढा आणि रंग भरा	५०

चित्रकथा

○ आजोदा	१६
○ किंटी	३८

कथा

○ धृतराष्ट्राची कथा	०५
○ गुरुची कृपा	०८
○ कर्मयोगी ह्वावे	२०
○ मुहळ आणि व्याज	२२
○ अखंड भक्ती	२३
○ शेजारधर्म	४४
○ आपलंही कर्तव्य	४५

विशेष व प्रेरक प्रसंग

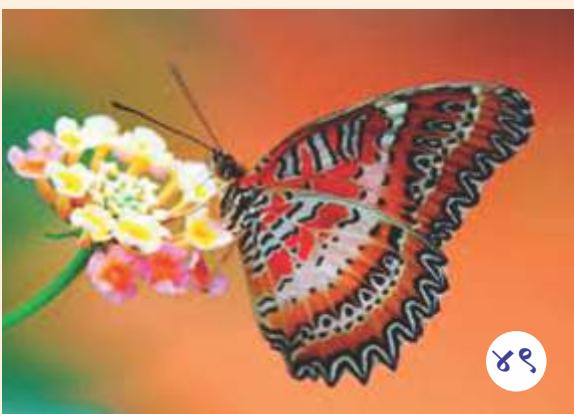
○ अक्षितविशेष	०७
○ तेजस्विनी	२८
○ भ्रमंती	३२
○ समर्थ दर्शन -भाग १२	३३
○ संतकथा	४२
○ स्वामी विवेकानंद : प्रेरक प्रसंग	४३

४४

४८

४९

कविता

○ भक्त आणि भक्ती	१२
○ आदर्श जीवन जगू या	३७

निधरि नवीन संकल्पाचा !

डि सेंबर हा वर्षाचा शेवटचा महिना. आत्मचिंतन करून झालेल्या चुका टाळण्याचा. नवीन संकल्प करण्याचा आणि दुर्गुण अंगी बाणवू नयेत म्हणून सदैव जागरूक राहण्याचा! आणि स्वतःला अद्यायावत (Update) करण्याचा!!

फोर्ड मोटर उद्योग समूहाचे जनक, अमेरिकन अभ्याधीश हेत्री फोर्ड यांनी आपल्या ऑफिसात एक फाटक्या कपड्यातला भिका-यासारख्या दिसणा-या माणसाचं चित्र लावलं होतं. एवढ्या सुसज्ज आणि आलीशान अशा आफिसमध्ये हे असलं चित्र का लावलं, याबाबत त्यांना विचारले असता ते म्हणाले, हा माझा वर्गमित्र आहे. एकेकाळी तो खूप श्रीमंत होता; परंतु त्याचा स्वभाव व्यसनी आणि उधळपट्टी करणारा असल्यामुळे त्याचा उद्योग तोट्यात गेला आणि तो पार भिकेला लागला. या प्रसंगाची आठवण नेहमी राहावी, म्हणून हे चित्र मी माझ्या नजरेसमोर लावले आहे. जेव्हा जेव्हा मी या चित्राकडे पाहतो तेव्हा तेव्हा आपण या दुर्गुणांपासून दूर राहिले पाहिजे या गोष्टीची मला जाणीव होत राहते.

याच महिन्यात भगवान येशूंचा त्याग, बलिदान, सहनशीलता आणि क्षमा या गुणांचा परिचय करून देणारा नाताळ हाही

सण येतो. भगवान येशूंनी मानवतेसाठी स्वतःचं बलिदान देऊन मारेक-यांना क्षमा केली. बाबा गुरबचनसिंहजींनी देखील मानवतेसाठी स्वतःचं बलिदान दिलं. त्यांनी देखील हेच सांगितलं, की मनात द्वेष किंवा वैर ठेवून कुणामध्ये सुधारणा घडवून आणता येत नाही, तर त्यास क्षमा करूनच त्याच्यामध्ये सुधारणा घडवून आणता येते. त्यांनी क्षमा आणि सहनशीलतेला 'दोन मन जोडणारा मजबूत पूल' असं म्हटलेलं आहे. ज्याच्या अंगी क्षमा आणि सहनशीलता असते ते कोणत्याही गोष्टींनी मनाचं संतुलन ढळू देत नाही. अलीकडे संगणक (computer) येत नसलेल्या व्यक्तीला निरक्षर म्हटले जाते. त्यामुळे याच महिन्यात संगणक साक्षरता दिनानिमित्त आपण संगणकाचे नवीन ज्ञान सतत आत्मसात करत स्वतःला अपडेट ठेवायचं आहे.

मित्रांनो, नववर्षाच्या स्वागतासाठी सज्ज होताना आपणही कळत—नकळत आपल्या हातून झालेल्या चुकांबद्दल क्षमा मागू या आणि चुकलेल्यांनाही क्षमा करू या. तसेच हेत्री फोर्ड यांच्या सारखंच अवगुणांना दूर ठेवण्याविषयी सतत जागरूक राहून सद्गुण धारण करत राहण्याचा संकल्प करू या.

- राजेंद्र थोरात ...

पौराणिक कथासार

धृतराष्ट्राची कथा

महाभारतातील प्रत्येक पात्र हे वैशिष्ट्यपूर्ण आहे. प्रत्येकाच्या जीवनातील सुखदुःखाचा संबंध त्यांच्या पूर्वजन्माशी निगडित असलेला दिसून येतो.

धृतराष्ट्र हा जन्मापासूनच अंध असल्याने त्याला सतत अपमानकारक जीवन सहन करावं लागलं. त्याच्या जिवंतपणीच त्याच्या सर्व मुलांचा मृत्यू झाला. त्याला एवढं दुःख—यातना का सहन कराव्या लागल्या,

याचा संबंध पूर्वजन्माशी आहे. त्याची कथा पाहू या.

धृतराष्ट्र हा पूर्वजन्मी एक राजा होता, परंतु त्याचा स्वभाव मात्र अतिशय दुष्ट होता. एकदा तो जंगलामध्ये आपल्या महाराणी समवेत फिरायला गेला असताना एका सरोवराकाठी थांबला. त्या सरोवरात एक राजहंस आपल्या पिल्लांसोबत कलकल करत विहार करत होता. महाराणीचं लक्ष त्या

सुंदर दिसणाऱ्या राजहंसाकडे व त्याच्या पिल्लांकडे गेलं. त्यामुळे राजाच्या बोलण्याकडे तिचं दुर्लक्ष झालं. याचा राग येऊन राजाने त्या हंसाला आणि पिलांना पकडण्याचा आदेश दिला. सैनिकांनी हंसाला आणि त्याच्या पिलांना पकडले. राजा म्हणाला, सर्व पिल्लांना ठार मारा. सैनिकांनी हंसाच्या देखत सर्व पिलांना ठार मारले. हंस विलाप करत होता, पण सैनिकांनी पकडून ठेवल्यामुळे तो असहाय्य झाला होता. नंतर राजाने आदेश दिला, की या सुंदर राजहंसाचे डोळे काढून त्याला सोडून द्या. त्याप्रमाणे सैनिकांनी हंसाचे डोळे काढले आणि त्याला जखमी अवस्थेत सोडून दिले. तेव्हा दुःखाने आणि वेदनेने व्यथित झालेला हंस राजाला शाप देत म्हणाला, हे दुष्टा, माझ्या निष्पाप पिलांना माझ्या समोर निर्दयपणे जसं ठार मारलंस तसं तुझ्या देखत तुझी सर्व मुलं ठार मारली जातील पण तू काहीही करु शकणार नाहीस. पुढील जन्मात तू देखील जन्मांध होऊन आयुष्यभर अपमानित होशील.

हंसाची शापवाणी पुढे तंतोतंत खरी ठरली. पुढील जन्मात हस्तीनापुर राज्यात धृतराष्ट्र जन्माला आला.

हस्तिनापुरचा राजा विचित्रवीर्य याला संतान होणे शक्य नसल्याने राज्याला वारस मिळावा म्हणून महर्षी व्यासांना आमंत्रित करण्यात आले. आपल्या दिव्य तपाने तेजस्वी दिसत असलेल्या महर्षी व्यासांच्या तपःसामर्थ्याने पुत्रप्राप्ती व्हावी म्हणून विचित्रवीर्याच्या दोन्ही महाराण्यांना त्यांच्या कक्षात बसवले. व्यासांचे ते दिव्य तेज पाहून थोरली महाराणी घावरली. भितीने तिने डोळे बंद करून घेतले. व्यासांच्या आशीर्वादाने तिला पुत्र झाला, परंतु तिने डोळे बंद करून

घेतल्यामुळे पुत्रदेखील अंध जन्माला आला. त्याचं नाव धृतराष्ट्र असे ठेवण्यात आले.

दुसरी महाराणी महर्षीचे दिव्य तेज पाहून पांढरीफटक पडली. त्यामुळे तिला जो मुलगा झाला तोही पंडूरोगाने ग्रस्त होता. त्याचे नाव पंडू असे ठेवण्यात आले. राजपुत्र धृतराष्ट्र हा जन्मताच अंध असल्याने त्याचा लहान भाऊ पंडू यास हस्तीनापुरचा राजा घोषित करण्यात आले. आपण ज्येष्ठ असूनही व राजसिंहासनावर आपला अधिकार असतानाही केवळ अंधत्वामुळे आपल्याला राज्य मिळाले नाही, याचं दुःख त्याला सतावू लागले. पुढे पंडूच्या मृत्यूनंतर धृतराष्ट्र राजा झाला. आपल्यानंतर आपला पुत्र दुर्योधन याला राज्य मिळावे अशी त्याची इच्छा होती, परंतु पंडू राजाचा पुत्र युधिष्ठिर हा त्याच्यापेक्षा थोरला असल्याने सहाजिकच हस्तिनापुरचे राज्य युधिष्ठीराकडे सोपावावे लागणार होते, परंतु दुर्योधन हा अतिशय महत्त्वाकांक्षी व शकुनी मामाच्या आहारी जाऊन कपटकारस्थान करणारा असल्याने दुर्योधनापुढे धृतराष्ट्राचे काही चालले नाही. शेवटी राज्याची विभागणी करण्याचे ठरले परंतु कौरवांनी दुष्टपणाने धृतक्रीडेत पांडवांना अडकवून वनवास भोगावयास लावला. त्यांचा तेरा वर्षाचा वनवास संपल्यानंतर देखील त्यांचे राज्य त्यांना परत केले नाही. त्यामुळे महाभारताचं भीषण महायुद्ध झालं आणि त्या युद्धात धृतराष्ट्राचे सर्वच्या सर्व पुत्र त्याच्यादेखत मारले गेले. परंतु तो काहीही करु शकला नाही.

शेवटी हेच म्हणावे लागेल, की जसे कर्म तसे फळ हे मिळतेच मिळते या जन्मात नाही तरी पुढील जन्मी ते भोगावेच लागते.

टनेल मॅन पद्मश्री अमई महालिंगा नाईक

कर्नाटक मधील एक छोटेसे खेडे आहे. त्या गावातील एका श्रीमंत शेतकऱ्याकडे एक शेतमजूर काम करत असे. त्याचा प्रामाणिकपणा पाहून त्या बागेच्या मालकाने त्या शेतमजुराला आपल्या पडीक जमिनीचा एक तुकडा बक्षीस म्हणून दिला. जमीन मिळाली खरी पण त्या माळरानावर पाण्याचा मोठा प्रश्न होता. तरीही त्या मजुराने तिथे नारळाची, सुपारीची बाग लावण्याचं स्वर्ज पाहिलं. साधारणत: सन १९७२ सालची ही घटना आहे. त्या शेतमजुराला जी जमीन मालकाने दिली होती ती पूर्णत: ओसाड असल्याने तिथे काही उगवणे शक्यच नव्हते; परंतु शेतमजुराची जिद्द त्याला स्वरथ बसू देईना. त्याने त्या माळरानावर एक छोटीशी झोपडी बांधली. ती जमीन डोंगराच्या पायथ्याशी असल्याने त्याने पावसाचे पाणी अडवण्यासाठी चर खोदायला सुरुवात केली. मालकाच्या शेतात दिवसभर काम करायचं आणि काम संपलं की चर खोदण्याचे काम रात्री नऊ वाजेपर्यंत करायचं. असं करत करत तब्बल दोन वर्षांत त्याने वीस मीटर पर्यंत बोगदा खोदला; परंतु दुर्दैवाने तो लगेच कोसळला. दोन वर्ष खोदकाम करूनही त्याला हाती काहीच लागलं नाही. पण हार न मानता त्याने सलग सहा वर्ष बोगदे खणण्यातच घालवले. परंतु पुढे एका मागोमाग एक असे चार बोगदे कोसळल्यानंतर देखील त्याने माघार घेतली

नाही. मग नंतर सुमारे ३० फूट बोगदा खोदल्यानंतर पाणी लागले. आता ते पाणी शेतापर्यंत आणायचं हे काम मोठं कठीण होतं. मग त्याने युक्ती केली, सुपारीच्या खोडाचा पाईपासारखा वापर करून बोगद्यातील पाणी शेतापर्यंत आणलं आणि तिथे हौद खोदून पाणी साठवू लागला. तब्बल आठ वर्ष घाम गाळून, लोकांचे बोलणे टोमणे सहन करत त्या ओसाड माळरानावर सुपारीची बाग पिकवण्याचं स्वर्ज त्याने साकार केलं.

मित्रांनो, जिद्द मेहनत याच्या जोरावर पाण्याचा मागमूस नसलेल्या ओसाड माळरानावर आज ३०० पेक्षा जास्त सुपारीची झाडं, ७५ नारळाची, १५० काजूची आणि २०० केळीची झाडं बहरलेली दिसतात. अशक्य ते शक्य करून दाखवणाऱ्या या शेतमजुराचं नाव आहे अमई महालिंगा नाईक. जगभर त्यांना 'टनेल मॅन' म्हणून ओळखले जाते. बोगद्याच्या साह्याने शेतीसाठी एक नवीन सिंचन व्यवस्था त्यांनी शोधून काढली. या त्यांच्या कार्याचा गौरव म्हणून भारत सरकारने जानेवारी २०२२ ला पद्मश्री किताब देऊन सन्मानित केले.

.....(साभार)

ज्ञानदूषिणकर

कथा

गुरुची कृपा

एकदा गुरु शिष्याची जोडी भ्रमण करत करत एका गावात आली. संध्याकाळ झाली होती. आता इथेच कुठेतरी मुक्काम करावा म्हणून ते दोघे एका घरासमोर गेले. दरवाजा वाजवला. आतून एक गृहस्थ बाहेर आले. गुरुदेवांनी त्यांना एका रात्रीपुरता मुक्काम करु देण्याची विनंती केली. तो गृहस्थी ही तयार झाला. त्याने दोघांना आत बोलावलं. भाजी भाकरी खाऊ घातली आणि रात्रीच्या विश्रांतीची सोय केली. गप्पांच्या

ओघात गुरुदेव त्या गृहस्थाला म्हणाले, “बंधू! तुमची शेती बरीच सुपीक दिसते; परंतु तुमचं शेतीकडे लक्ष नाही. मग तुमचा चरितार्थ कसा चालतो?” त्यावर ते गृहस्थ म्हणाले, “माझ्याकडे एक म्हैस आहे. ती भरपूर दूध देते. त्यामुळे माझा चरितार्थ आरामात चालतो.”

गप्पा झाल्यानंतर सगळे झोपले. गुरुदेव भल्या पहाटे उठले आणि शिष्याला म्हणाले, “चल आपल्याला निघायला हवं.”

शिष्य म्हणाला, "गुरुदेव! बाहेर तर अजून काळोख आहे." गुरुदेव म्हणाले, "होय, तरी पण निघू या. जाताना आपल्या सोबत ती म्हैस पण घेऊन जाऊ या." गुरु—शिष्य जोडी भल्या पहाटेच्या अंधारात निघून गेली. शिष्य विचार करू लागला, ज्या माणसाने आपल्याला रात्री आसरा दिला, भोजन दिले, त्याला धोका देऊन त्याची म्हैस चोरून नेण योग्य नाही. शिष्याला ही गोष्ट काही आवडली नाही. शेवटी हिंमत करून त्याने गुरुदेवांना विचारले; परंतु गुरुदेवांनी त्याला काहीच उत्तर दिले नाही.

असेच दिवसामागून दिवस निघून गेले चार—पाच वर्ष लोटली; परंतु ही गोष्ट मात्र शिष्याच्या मनातून काही जाईना. एक दिवस तो त्या व्यक्तीला भेटायला गेला. त्यावेळी त्याने पाहिलं तर त्याच्या गोठ्यात गायी—बैल—म्हशी बांधलेल्या दिसल्या. त्याची परिस्थिती आधीपेक्षा खूपच सुधारलेली दिसली. शिष्याने त्या व्यक्तीला नमस्कार केला आणि विचारले, मला ओळखलं का? ती व्यक्ती म्हणाली, नाही. मग त्याने आपली ओळख सांगितली. त्या व्यक्तीने शिष्याला आदराने आत नेले. सेवा—सत्कार केला. शिष्य विचार करू लागला, ज्याची म्हैस आपण चोरून नेली त्याने आपल्याला दोष देण्याएवजी आपला सत्कार का करावा? परंतु तेवढ्यात त्या व्यक्तीनेच आपली कथा सांगायला सुरुवात केली. तो म्हणाला, "महाराज! तुम्ही त्या रात्री माझ्याकडे मुक्कामाला आलात; त्याच रात्री माझी म्हैस कोणीतरी चोरून नेली. म्हैस नेल्यामुळे दोन—तीन दिवस मात्र माझा चरितार्थाचा प्रश्न निर्माण झाला.

काही दिवस मी लाकडं विकून निर्वाह केला. नंतर आलेल्या पैशात मी काही फळझाडं लावली. शेतामध्ये बी पेरलं. थोडीफार शेती पिकली. ते धान्य विकून माझा चरितार्थ चालवू लागलो. तोपर्यंत फळझाडं मोठी झाली. फळांचाही व्यापार करू लागलो. माझी म्हैस जर चोरीला गेली नसती तर कदाचित मी आळशीपणाने शेतीकडे लक्ष दिलं नसतं. आहे तशाच परिस्थितीत राहिलो असतो."

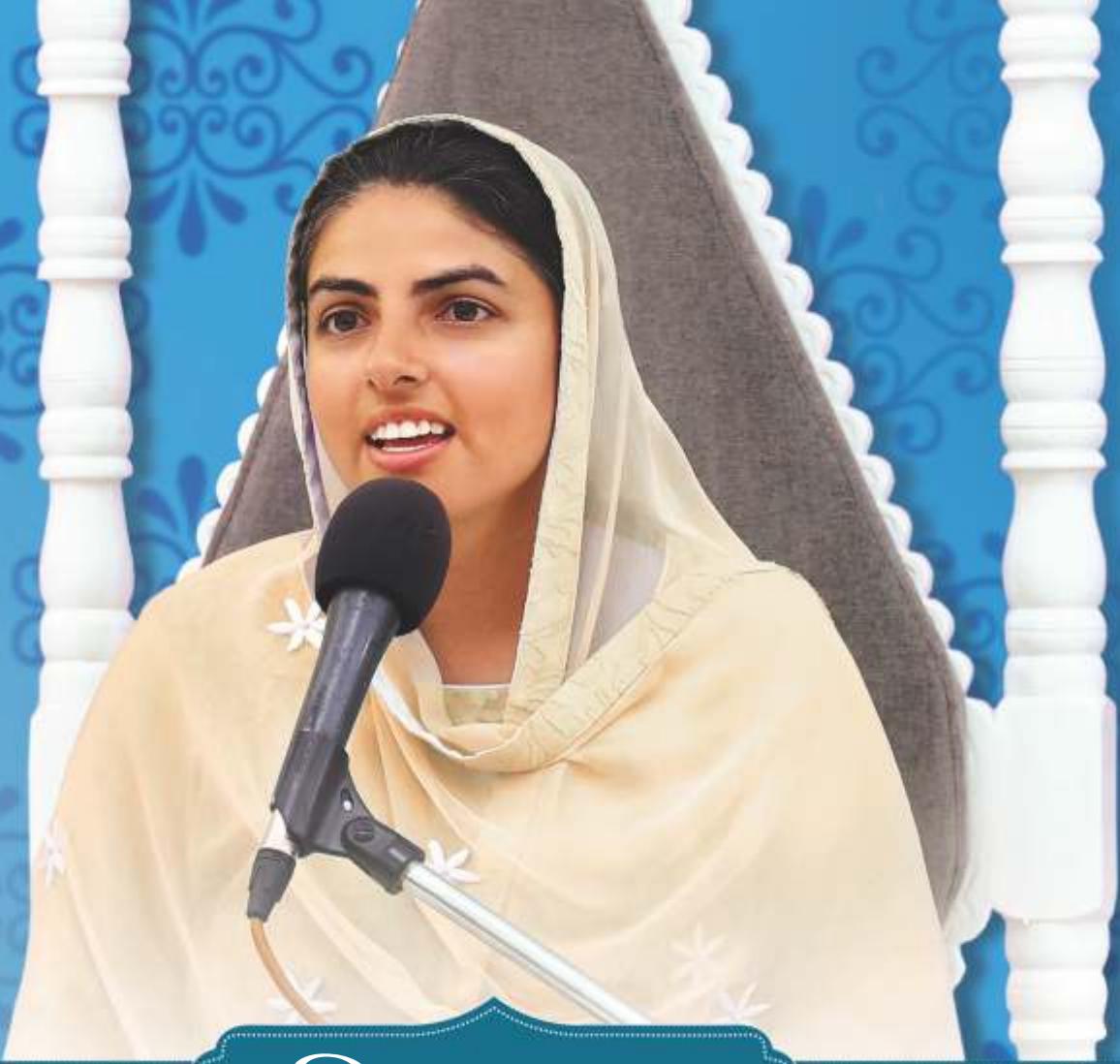
आता शिष्याला आपल्या गुरुच्या त्या कृतींचं रहस्य लक्षात आलं. त्याने गुरुदेवांना मनोमन धन्यवाद देत प्रणाम केला.

मित्रांनो, गुरुच्या प्रत्येक कृतीमागे काहीतरी रहस्य असतं. त्यात परोपकाराचा भाव असतो. गुरुची कृपा असते.

शेतात भरघोस पीक यावं यासाठी शेतकऱी शेतातील अनावश्यक तण काढून टाकतो. कारण हे तण पिकाला कमकुवत करत असतं. तसं वैर, द्वेष, ईर्षा, लोभ, लालसा इत्यादी दुर्भाव जीवन रूपी पिकाला मजबूत होऊ देत नाहीत. म्हणून हे दुर्गुणरूपी तण मनरूपी शेतातून काढून टाकले पाहिजे.

- बाबा हरदेवसिंहजी महाराज

विचारपुष्ट

शिक्षण धारण करावी

गो व्याला पोहचलो तेव्हा असं दिसून आलं होत आहे. शहरात सगळीकडे लोकांनी चर्च आणि आपापली घरं अतिशय सुंदर पद्धतीने सजवली आहेत. शहर तर सुंदर पद्धतीने सजवलं गेलं; परंतु येशू ख्रिस्तजींनी काय सांगितले, त्यांचा संदेश काय होता याकडे

आपलं लक्ष गेलं का? त्यांची अपेक्षा काय होती? शहराला आणि घराला रोषणाईने—सजावटीने सुंदरता प्राप्त झाली तशी येशू ख्रिस्तजींची शिक्षण धारण करून मनाची देखील सुंदरता वाढली का? त्यांचीही हीच अपेक्षा होती की आपण शांती, सहनशीलता, दयाळूपणा या गुणांनी युक्त

१०

द्यस्ती दुनिया
डिसेंबर २०२२

क्षायचं आहे. ईश्वराला जाणून घ्यायला हवे. जर प्रभुची ओळख केली नसेल तर मग आपण आपले आयुष्य व्यर्थ घालवत आहोत असं होईल. युगायुगापासून सर्व संत—महात्मा—महापुरुषांनी जगाला हीच शिकवण दिली. येशू खिस्तजींनी देखील हीच शिकवण दिली, ‘लव दाय नेबर’ अर्थात शेजान्यांवर प्रेम करा. प्रेम बंधुभाव वाढवा; परंतु काही विपरीत बुद्धीच्या लोकांनी या सत्याच्या संदेशामध्ये अनेक अडचणी उभ्या केल्या. असे असले तरी त्यांनी मागे वळून पाहिले नाही. त्याकाळी आजच्यासारख्या अनेक सुविधा देखील उपलब्ध नव्हत्या; परंतु पायीच प्रवास करून त्यांनी सत्याचा संदेश दृढ केला.

नाताळच्या दुसऱ्या दिवशी (बॉक्सिंग डे) खोक्यामध्ये काही वस्तू ठेवलेल्या असतात.. तसेच मोज्याच्या आकाराच्या पिशव्या देखील दरवाजाबाहेर अडकवून ठेवतात. सांताकलॉज (नाताळ बाबा) ज्या काही भेटवस्तू पाठवतो त्यासाठी त्यांचे आभार मानले जातात.

मोजे घालण्यासाठी प्रभूने पाय तर दिलेच, शिवाय श्रेष्ठ असा मनुष्यजन्मही

दिलेला आहे, मग आपण या ईश्वराचे आभार मानतो का? ईश्वराने आपल्याला जे काही दिले त्यासाठी आभार तर मानायलाच हवेत.

हजारो वर्षापासून धर्म आणि सत्याची जी परिभाषा होती आजही तीच आहे. जॉन बापटीस्ट यांनी सुद्धा हेच म्हटले होते, की मी तर फक्त पाण्याने शरीराचे शुद्धीकरण करतो; पण येशू खिस्त या आत्म्याची परमात्म्याशी भेट घालून देतात.

सण उत्सव प्रत्येक जण आपापल्या पद्धतीने आनंदाने साजरा करतो; परंतु तिथेदेखील मर्यादा ठेवली पाहिजे. सणसमारंभात अमली पदार्थाचे सेवन करणे, मोठ्या आवाजात गाणी लावून नाचणे यातून इतरांनाही त्रास होतो आणि स्वतःच्या देहाची देखील हेळसांड होते. कुटुंबाला या पदार्थाच्या सेवनामुळे आपण विनाशाकडे घेऊन जातो. म्हणून प्रत्येक क्षणी सजग राहून, मर्यादा पाळून ईश्वराचे आभार मानत जावे. नामस्मरण करत राहावे. आयुष्यात कितीही अडचणी आल्या, कितीही व्यस्तता असली तरी आपण परमात्म्याचे अंश आहोत याचे विस्मरण होऊ नये.

॥ साधना ॥

टी. व्ही. वर प्रत्येक मंगळवार व गुरुवार, सकाळी ७.०० ते ७.३० वाजेपर्यंत
सदगुरु माता सुदीक्षाजी महाराज आणि बाबा हरदेवसिंहजी महाराजांच्या
प्रवचनांचे प्रसारण

भक्त आणि भक्ती

भक्ती केली भक्त हनुमंताने श्रीरामांना हृदयी धारण करूनि
माता शबरीला आस लागली प्रभू राम अंगणी यावे म्हणूनि

संत नामदेवजी शरण गेले विठ्ठलाची आज्ञा मानून
हरखून गेले सदगुरु कृपेने सर्वेव्यापी देव पाहून।

सगळीकडे भगवंताचा वास बोध केला विसोबा खेचरांनी
मग हरिभक्तिची पताका नेली पंजाबापर्यंत संत नामदेवांनी

भक्त प्रल्हादाचा विश्वास ठाम प्रकटले नारायण खांबातून
बालवयातील भक्तीची उंची दिसून आली दृढ विश्वासातून

संत एकनाथ, संत तुकाराम ठरले संतांचे शिरोमणी
सहनशीलता जगा शिकवली शिकवण स्वयें आचरुणी

गोरा कुंभार समरस होऊनी रंगून गेले नामस्मरणी ।
तुडविले गेले बाळ चरणी नाही आले त्यांच्या ध्यानी ॥

भक्तीमध्ये भक्त अन् भगवंत कधीही होत नाही वेगळा ।
आपल्यासारखे बनवी भक्ता भेद हा जाणे कुणी विरळा ॥

रघुनाथ भागवत (महाड-रायगड)

दादाला विचार या..!

प्रश्न आपल्या मनातले, उत्तर सदृगुरु बाबाजींचे

प्रश्न : ‘ईश्वराची कृपा’ असे कोणत्या प्रसंगी म्हटले पाहिजे ?

उत्तर : ‘ईश्वराची कृपा झाली आणि ...’ अशी वाक्ये बन्याचदा आपण ऐकतो. ईश्वराच्या कृपेबाबत प्रत्येकाचा दृष्टिकोण वेगळा असतो. एखाद्याची मनोकामना पूर्ण होते त्यावेळी त्याला ती ईश्वराची कृपा वाटते. कोणाला अपेक्षेपेक्षाही अधिक प्राप्ती झाली तर त्यालाही ती ईश्वराची कृपा वाटते. एखाद्याचा अपघातात एक हात गमावला तर निदान दुसरा तरी शिल्लक आहे यालाही काहीजण कृपाच मानतात. या झाल्या भौतिक गोष्टी. भौतिक गोष्टी लौकिक जीवनात आवश्यक आहेत. त्यांची प्राप्ती झाली तर अर्थातच कोणालाही आनंद होणारच. त्याबद्दल ईश्वराला धन्यवाद देण्यात काहीच गैर नाही. परंतु ज्यावेळी समर्थ सदृगुरुकडून आत्मज्ञान प्राप्त होऊन खरी भक्ती जीवनात येते; तीच खरी ‘ईश्वराची कृपा’ आहे असे म्हणता येईल. मग भले भौतिक सुखं प्राप्त होवोत अथवा न होवोत. मनाला शांती-समाधान आत्मज्ञानानेच लाभते. म्हणून आत्मज्ञानाची प्राप्ती होणं ही ईश्वराची सर्वात मोठी कृपा होय.

प्रश्न : भौतिक आनंद आणि आत्मिक आनंद यात फरक काय ?

उत्तर : शारीरिक सुखासाठी प्राप्त होणाऱ्या सर्व गोष्टींना भौतिक आनंद म्हटलं आहे. भौतिक आनंद हा कायम टिकणारा नसतो. तो परिस्थितीनुसार कमी जास्त होतो. आपल्याला प्रमोशन मिळाले की परिस्थितीनुसार आनंद होतो. पण आपल्याच सहकाऱ्याला डबल प्रमोशन मिळाऱ्याचे पाहून त्याच आनंदाचं दुःखात रुपांतर होतं. परंतु आत्मिक आनंद हा आत्मा-परमात्म्याच्या एकरूप अवस्थेने निर्माण होतो. तो कोणत्याही स्थितीत कायम असतो. बाहेरील कोणत्याही गोष्टींनी तो कमी-जास्त होत नाही. त्यालाच संतांनी आत्मिक आनंद म्हटलंय. तो प्राप्त करणं हेच मनुष्याचं खरं कर्तव्य आहे.

प्रश्न : ज्ञान कशाला म्हटले आहे ? माहिती व ज्ञान यात काय फरक आहे ?

उत्तर : साधारणत: विविध क्षेत्रातील बारिक-सारिक गोष्टीची सखोल माहिती असणं यालाच ज्ञान म्हटलं जातं. वास्तविक हे ज्ञान नव्हे. जगाची लोकसंख्या भौगोलिक परिस्थिती, हवामान, इ. विविध घटकाची तपशीलवार माहिती तसेच या विश्वातील घडामोडींचा अभ्यास करून शास्त्रज्ञ जे सिद्धांत मांडतात त्याला ‘माहिती’ असे म्हणतात. कारण त्या प्रत्येक गोष्टीला अनुभवाची गरज असतेच असे नाही. हीच माहिती आपण दुसऱ्याला सांगतो.

परंतु आत्मज्ञान हेच खरे ज्ञान आहे. ते अनुभवाशिवाय कळत नाही. संतांनी सांगून ठेवलेला आत्मानुभव वाचून किंवा पाठ करून सांगणे ही सुद्धा माहितीच आहे. परंतु ईश्वराची ओळख पूर्ण सदृगुरुकडून करून घेणे, आणि त्या ईश्वरीय अनुसंधानात राहणे, निराकाराशी एकरूपता साधणे, अलौकिक आनंदाची अनुभूती घेणे यालाच ‘ज्ञान’ म्हटले आहे.

शा
द्व
को
डे

२९३

आडवे शब्द

१. जगातील सर्वात मोठी लोकशाही असणारा देश
३. भुवनेश्वर ही राज्याची राजधानी आहे.
५. मुंबई, कांदा, सामवेद या शब्दांच्या द्वितीय अक्षरापासून बनणारा पदार्थ
७. सत्यार्थी यांना सन २०१४ मध्ये नोबल शान्ती पुरस्काराने सन्मानित केले होते.
९. दृष्टी सतेज ठेवण्यासाठी हे जीवनसत्त्व उपयोगी पडते.
१०. इंग्रजांच्या काळात ‘प्रतिसरकार’ स्थापन करण्याची संकल्पना क्रांतिसिंह पाटील यांची होती.
१३. गटात न बसणारा शब्द : भात, धन, आंबा, बीट
१५. दुष्काळात महिना (म्हण)
१७. स्वामी यांचे खरे नाव - नारायण सूर्योजी ठोसर असे होते.
२०. समता दिन डिसेंबर महिन्याच्या तारखेला साजरा करतात.
२१. जिभेला नसणे. (म्हण)

उत्तरे इतरत्र

० पूजा अरोडा (रेवाडी-हरियाणा)

१		२		३		४
		५	६			
	७				८	
९					१०	११
	१२		१३	१४		
१५		१६				
		१७	१८		१९	
२०					२१	

उभे शब्द

१. बहिणीचा मुलगा
२. कोणत्या वाद्यासाठी उस्ताद झाकिर हुसैन ओळखले जातात ?
३. गायत्री मंत्राची सुरवात या शब्दाने होते
४. सुप्रसिद्ध कादंबरी ‘श्यामची आई’ या पुस्तकाचे लेखक : गुरुजी
६. समर्थ रामदासांनी लिहिलेला एक ग्रंथ
८. नवीनचा विरुद्धार्थी शब्द
११. आयत्या बिळात (म्हण)
१२. २४ ताशी घड्याळाप्रमाणे दुपारचा एक म्हणजे वाजले.
१४. गुजरातमधील भरुच शहर या नदीकाठी वसले आहे.
१५. प्रथम नोबेल पारितोषिक विजेती भारतीय महिला : मदर
१६. पवनचक्की कोणत्या ऊर्जमुळे फिरते ?
१८. छत्तीसगढ राज्य आधी प्रदेश या राज्याचा हिस्सा होता.
१९. पोस्टाचा पिनकोड अंकी असतो.

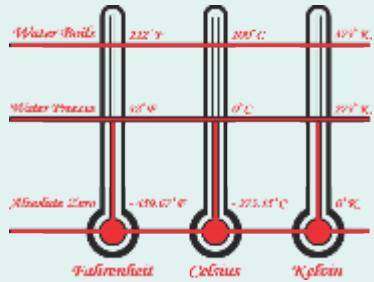

वैज्ञानिक प्रश्नोत्तरे

प्रश्न : अंबुल्यूट झीरो किंवा शून्य केल्वीन तापमान म्हणजे काय ?

उत्तर : नुकताच आपण पावसाळा अनुभवला आणि आता चाहूल लागतेय ती हिवाळ्याची. साहजिकच आपण म्हणून जातो, वातावरणात आता थोडा थोडा गारवा जाणवत आहे. तोवर समोरचा म्हणतो, दिवसा खूप गरम होतं आणि रात्रीचा तेवढा गारवा मिळतो. तापमान कधी कमी तर कधी जास्त जाणवतं. कमाल तापमान किती आणि किमान तापमान किती. सर्वसाधारण कोणत्या ऋतूत किती तापमान पूर्वी होतं. आता किती आहे ? अशी चर्चा होते. परंतु तुम्हाला तापमान म्हणजे नेमकं काय हे माहीत आहे का ?

तापमान म्हणजे उष्णता मोजण्याचं एकक. जितकी जास्त उष्णता असते तितकं जास्त तापमान असतं. कोणत्याही पदार्थाचं तापमान त्याच्या गतिज उर्जेनुसार बदलतं. म्हणजे असं की एखादा पदार्थ एका जागी असेल तर तो त्याच्या कमाल तापमानाला स्थिर आहे असं म्हणता येईल. पदार्थ जरी स्थिर असला तरी त्याच्यामध्ये असलेले अणू सतत हालचाल करीत असतात. या त्यांच्या हालचालीमुळे म्हणजेच एकमेकांशी होत असलेल्या आंदोलनामुळे त्या पदार्थामध्ये काही ऊर्जा असते. हीच ऊर्जा म्हणजे त्या पदार्थाचं तापमान असतं. पण या पदार्थातील अणू काही कारणाने जास्त हलू लागले म्हणजेच त्याची आंदोलनं वाढली तर या पदार्थाची गतिज ऊर्जा वाढते आणि मग तापमानदेखील वाढतं. यावरुन आपला समज होईल की पदार्थ थंड झाला अथवा गोठला तर तापमान किमान पातळीवर येईल. पण तसं होत नाही; कारण या पदार्थातील अणूंची आंदोलने सुरुच असतात. ही आंदोलने जेव्हा पूर्ण बंद होतील तेव्हाच या पदार्थाची गतिज ऊर्जा शून्य होऊन तापमान कमी होईल. लॅर्ड केल्विनने हे सर्वात पहिल्यांदा शोधून काढले. त्यानं सिध्द केलं की वजा २७३ तापमानाला पदार्थातील सर्व अणूंची आंदोलने थांबतात. तेच या जगातलं सगळ्यात कमी तापमान आहे. अर्थातच हे तापमान म्हणजे अंबुल्यूट झीरो अर्थात शून्य केल्विन तापमान होय.

आजोषा

चित्रांकन लेखन, रंग
अजय कालडा

एका धोब्याने एक गाढव आणि कुत्रा पाळला होता. गाढवाकडून तो घरची कामं करून घेत असे व कुत्रा रात्री घराची राखण करत असे.

एके रात्री धोब्याच्या घरात चोर घुसण्याचा प्रयत्न करीत होता.

मित्रा ! हे बघ मालकाच्या घरात चोर घुसत आहे.

मी त्याला आधीच पाहिले आहे.
मला झोपू दे.

तरीसुध्दा कुत्रा भुंकायला तयार नाही.

कसला इमानदार आहेस रे तू ?
चोर आत येत आहे तरी तू भुंकत
नाहीस ? अरे मालकाला जागं कर.

शांतपणे झोप. मालकाचं आपल्यावर लक्ष
नाही; मग आपण तरी त्याच्यावर का लक्ष
द्यायचं ? चोरी झाल्यावर कळेल.

अरे मूर्खा, चोर आत आला. तू
तुझ्या कर्तव्याचं पालन कर.
भुंकून मालकाला जागं कर.

मला माझं काम शिकवू
नकोस ! तू गप्प बस.

तू भुंकत नाहीस तर, मालकाला मीच
जागं करतो. मी मालकाचं नुकसान
झालेलं पाहू शकत नाही.

कुत्र्याचं सांगण्देखील गाढवाने ऐकलं नाही,
ते जोरजोराने ओरडू लागले.

कथा

कर्मयोगी छावे

एकदा गरुकुलातील शिष्यांनी गुरुदेवांना एक प्रश्न विचारला, "गुरुदेव, प्रभू—परमात्मा सर्वत्र आहे. चराचरात, कणाकणात व्यापलेला आहे. ज्ञानदृष्टीने सर्वत्र दिसतो, मग आपल्याला कर्म करण्याची काय गरज आहे?" त्यावर गुरुदेव म्हणाले, "ज्ञानदृष्टीने जरी परमात्मा सर्वत्र दिसत असला तरी मनुष्याला कर्म करणे बंधनकारक आहे. कारण मनुष्यजन्म ही कर्मयोनी आहे.

पशुयोनी ही भोगयोनी आहे. पशुपक्षी, स्थावर (झाडं वेळी, इ.) भूचर, जलचर, खेचर (हवेत उडणारे) हे जीव फक्त प्रारब्धाचे भोग भोगण्यासाठी जन्माला आलेले आहेत. म्हणून मनुष्याने कर्मयोगी व्हायला हवं." याविषयीची एक कथा ऐका.

एक सिद्धपुरुष होते. त्यांनी आपल्या तपश्चर्येच्या बळावर सर्व सिद्धी प्राप्त केल्या होत्या. सर्व धर्मग्रंथांचं अध्ययन केलं होतं. जीवनामध्ये ते कधीही खोटं

बोलले नाहीत. धनाचा संग्रह केला नाही. तसेच कुठल्याही गोष्टीचा लोभ धरला नाही. त्यांचं जीवन निर्मळ आणि सदाचरणी होतं.

एके दिवशी ते मृत्यु पावले. त्यांना धर्मराजाच्या दरबारात चित्रगुप्तासमोर न्यायनिवाडा करण्यासाठी उभे केले. चित्रगुप्ताने धर्मराजाला सांगितले, की या सिद्ध पुरुषाने जी काही जीवनामध्ये कमाई केली आहे त्याचं फळ म्हणून याला उच्च कुळात, धार्मिक प्रवृत्तीच्या कुटुंबात जन्माला घालावे. हे ऐकून सिद्ध पुरुष म्हणाले, हा अन्याय आहे. मी आयुष्यभर सदाचरण केले. निर्माही जीवन जगलो. सर्व ग्रंथांचा अभ्यास करून ज्ञानप्राप्ती केली. मला मोक्ष मिळायला हवा. त्यावर धर्मराजांनी विचारले, तुम्ही तुमच्या जीवनकाळात परोपकाराचं, दानधर्माचं, दीनदुःखीतांच्या सेवेचं कोणतं कार्य केलं ते सांगा. तुम्ही केवळ तपश्चर्या आणि सिद्धीच्या प्राप्तीतच सारं आयुष्य घालवलं. समाजाशी तुम्हाला काही देणंघेण नव्हतं. तुम्ही ना कोणाच्या जीवनात हसू फुलवलं, ना कधी दानधर्म केला. त्यामुळे तुम्हाला पुन्हा जन्म घ्यावा लागणार. कारण कर्मयोगामुळे च केवळ मनुष्य मोक्षाचा अधिकारी होऊ शकतो. ज्ञानाच्या जोडीला कर्म नसेल तर तो जीव मोक्ष प्राप्त करू शकत नाही.

ही कथा सांगून गुरुदेव म्हणाले, यासाठी गुरुकडून बोध प्राप्त करून कर्मयोग करावा. सदाचरणी जीवन जगून मोक्षाचे अधिकारी व्हावे.

— रंजना भांगरे, मुलुंड (मुंबई)

जगातील सर्वात मोठे मंदिर

जगातील सर्वात मोठे मंदिर उत्तर पश्चिम कंबोडियाच्या ऐंगकोर शहरात आहे. या मंदिराची निर्मिती खेमेर राजा सूर्यवर्मन द्वितीयने बाराव्या शतकात सुरु केली होती. सूर्यवर्मन द्वितीय राजाचा कालावधी १११३ ते ११५० इतका होता.

या मंदिराची लांबी १५५० मीटर आणि ऊंदी १४०० मीटर आहे. मंदिर बनवले तेहा यामध्ये नऊ उंच मिनारेही होते. त्यापैकी पाच मिनारे आजही उपलब्ध आहेत. मृत्युनंतर आपल्या अस्थी अतिशय सन्मानपूर्वक नेता याव्यात यासाठी सूर्यवर्मनने हे मंदिर उभारले. मंदिर परिसरात खूप सुंदर असे चबुतरे आहेत. यामध्ये कृत्रिम पद्धतीने बनविलेल्या गुहादेखील आहेत. दगडांना तासून बनवलेल्या मूर्तीदेखील अतिशय सुबक आहेत. या मूर्ती विशेषतः हिंदू धर्मग्रंथांचा आधार घेऊन बनवल्या आहेत, तर काही मूर्ती सूर्यवर्मनच्या वैभवाशी संबंधित आहेत. मंदिरात स्वर्गातील अप्सरांची खूप चित्रे आहेत. त्यावेळचे राजे आपल्या वैभवाचे प्रदर्शन करण्यासाठी अशी मंदिरे बांधत असत.

कथा

मुद्दल आणि व्याज

रा जा कृष्णदेवराय यांच्या दरबारात तेनाली
रामा नावाचा हुशार पंडित होता. तो
राजाला अडीअडचणीच्या वेळी योग्य सल्ले देत
असे. एके दिवशी एक गरीब शेतकरी राजा
कृष्णदेवरायकडे तक्रार घेऊन आला. त्याने
एका सावकाराकडून ५०० सुवर्ण मुद्रा कर्ज
घेतल्या होत्या. त्यावर व्याज म्हणून एका वर्षात
एक हजार पाचशे मुद्रा सावकाराने आकारल्या.
मुद्दलाच्या तीन पट व्याज पाहून शेतकरी
हादरुन गेला. हे अन्यायकारक व्याज
असल्याचे त्यांनी सावकाराला सांगितले; पण

सावकार काही ऐकायला तयार नव्हता. त्याने
तसा करार करून अडाणी शेतकऱ्याचा त्यावर
अंगठा घेतला होता.

शेतकऱ्याची तक्रार ऐकून राजाने
तेनालीरामाला याचा निवाडा करून
शेतकऱ्याला न्याय मिळवून दे असे सांगितले.
शेतकऱ्याची बाजू ऐकून घेतल्यावर
तेनालीरामाने सावकाराला बोलावून घेतले.
त्याला अन्यायकारक व्याज लावणे चुकीचे
असल्याचे सांगितले; परंतु सावकाराने
करारपत्र दाखवले. ते पाहून तेनालीरामा गप्प

(पान २४ वर)

२२
द्व्याती दुनिया
डिसेंबर २०२२

कथा

अखंड भक्ती

ए कदा एक संत एका प्रवचनकाराला म्हणाले, "बंधू! तुम्ही फार उत्तम प्रवचन करता. मला तुमच्याकडून रामकथा श्रवण करायची आहे. कृपया मला रामकथा श्रवण करायला मिळेल का? तसं तर तुमची बिदागी घायला माझ्याकडे काही नाही; परंतु तुम्ही जी इच्छा कराल ती पूर्ण होईल असा आशीर्वाद प्रभू कडून मागून देईन."

प्रवचनकार कथा सांगण्यास तयार झाला. प्रवचनकाराने संत महात्मांना प्रभू श्रीरामाची कथा आपल्या रसाळ वाणीने कथन केली. संत महात्मा प्रभूचा महिमा श्रवण करुन

भावविभोर झाले. ते प्रवचनकारास म्हणाले, "बंधू! तुम्हाला काय हवं ते तुम्ही अवश्य मागा, मी प्रभूकडे प्रार्थना करून तुमची इच्छा मनोकामना पूर्ण करतो." प्रवचनकार म्हणाला, "हे महात्मन! मला संतान प्राप्ती नाही. कृपया संतान घ्वावे असा आशीर्वाद द्या." संतांनी प्रभूकडे प्रार्थना केली. काही दिवसांनी प्रवचनकाराच्या घरी मुलगा जन्माला आला.

काही काळानंतर संत पुन्हा त्या प्रवचनकाराला भेटले आणि त्याला कथाकीर्तन करायला सांगितले. त्यावेळी प्रवचनकाराने उत्तम कथा—कीर्तन करून संत महात्म्याला

खूश केले. संत म्हणाले, "काय आशीर्वाद पाहिजे?" त्यावर प्रवचनकार म्हणाला, "मला राहायला मोठं घर घर मिळाव, गाईगुरांनी गोठा भरुन जावा." संत म्हणाले, "तथास्तु!" काही दिवसांनी त्याचं उत्तम घर तयार झाल. गाईगुरांनी गोठा भरला.

तिसऱ्या वेळेस देखील संतांनी प्रवचनकाराला कथा कीर्तन सांगायची विनंती केली. प्रवचनकाराने यावेळी कथा कीर्तन झाल्यावर आशीर्वाद म्हणून प्रभूची भक्ती मागितली; परंतु प्रभू परमात्म्याने ही इच्छा पूर्ण करण्यास साफ नकार दिला. त्यावर संतांनी विचारले, "प्रभू! तुम्ही दोन्ही वेळा आशीर्वाद देऊन त्याची इच्छा पूर्ण केली. मग आता भक्तीचं दान तुम्ही का बरं देत नाहीत?" त्यावर भगवंत म्हणाले, "प्रवचनकार कथा कीर्तनात माझा महिमा गातात; माझ्या प्राप्तीची इच्छा न धरता केवळ धनाची आशा बाळगतात. भौतिक प्राप्तीच्या अपेक्षेने माझा महिमा गातात. त्यांना मी माझ्या भक्तीचं वरदान देऊ शकत नाही. हनुमान, नचिकेता, बाळ ध्रुव, भक्त प्रल्हाद इत्यादी माझ्या भक्तांनी कधीही मायेची किंवा भौतिक वस्तूंची कामना केली नाही. त्यांनी माझी भक्ती मागितली. जो माझ्या अखंड भक्तीची इच्छा करतो त्याला मी जीवनात कसलीही कमतरता येऊ देत नाही."

प्रवचनकाराला आता मात्र पश्चाताप झाला. आपण स्वतःला मोठे भगवद्भक्त समजत होतो. खरंतर आपण केवळ पोट भरण्याचं साधन म्हणून कीर्तन प्रवचन करतो. लोकांना अखंड भक्तीचं महत्त्व समजावून सांगतो; परंतु भगवंताकडे अखंड भक्तीची कधी अपेक्षा केली नाही.

अखंड भक्तीचं सुख काय असतं हे फक्त निष्काम भक्ती करणाऱ्या भक्तालाच ठाऊक असतं.

मुद्दल आणि व्याज

(पान २२ वरुन)

बसले. त्यांना कळत होते, की शेतकऱ्यावर अन्याय झालेला आहे. ते सावकाराला म्हणाले, "शेठजी! तुम्ही कागदोपत्री जो करार केलेला आहे तो शेतकऱ्याला मान्य आहे; परंतु व्याजाचा दर खूपच जास्त असल्याने तुम्ही माणुसकी म्हणून शेतकऱ्याला कुठेतरी सवलत दिली पाहिजे." या गोष्टीला सावकार तयार झाला. तेनालीराम म्हणाला, "शेठजी! तुम्हाला मुद्दल किंवा व्याज या दोघांपैकी एकच मिळेल. तेव्हा तुम्हाला व्याज पाहिजे की मुद्दल?" सावकाराने विचार केला, की मुद्दल पाचशे मुद्रा आहे त्याएवजी आपण व्याज मागून घ्यावे. म्हणून तो म्हणाला, "मी मुद्दल माफ केले, मला फक्त व्याज घ्यावे." तेनालीरामाने तसे त्याला लिहून घ्यायला सांगितले. सावकाराने मुद्दल माफ करत असल्याचे लिहून दिले. तेनालीरामा म्हणाला, "आता दरबार संपण्याची वेळ झाली आहे. तुम्ही निवांत घरी जावे."

आठ दिवसांनी सावकार दरबारात आला व म्हणाला, "महाराज! माझ्या व्याजाचं काय?" तेव्हा तेनालीरामा म्हणाले, "जिथे मुद्दल तुम्ही माफ केलेलं आहे, तर मग व्याज कुठून येणार?" मुद्दलच नाही तर तुम्हाला व्याज देता येणार नाही. कारण तुम्हीच मुद्दल माफ केल्याचे लेखी लिहून दिलेलं आहे." आता मात्र तेनालीरामाच्या चातुर्यापुढे सावकाराचे काही चालले नाही. तो निमूटपणे निघून गेला.

संत महात्मा म्हणतात, मुद्दल म्हणजे प्रभू परमात्मा आहे आणि व्याज त्याच्यामुळे मिळणारा लाभ व आनंद आहे. जर मुद्दलरुपी परमात्मा जीवनात नसेल तर आनंदरुपी व्याज कसे बरं मिळेल?

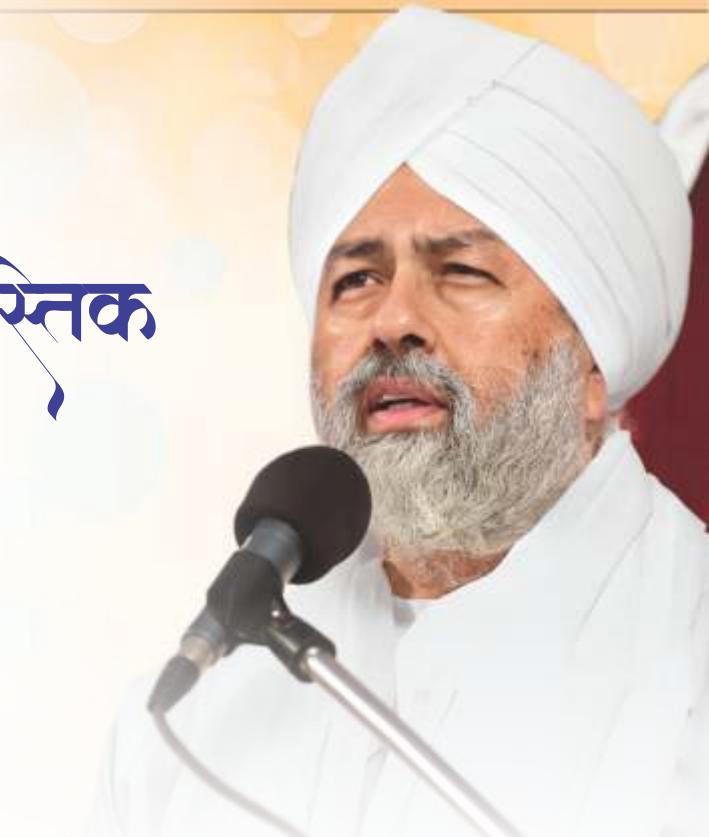

आस्तिक आणि नास्तिक

इं ग्रजीत एक गोष्ट आहे ‘बिलीकर्स ॲण्ड नॉन बिलीकर्स’. अर्थात आस्तिक आणि नास्तिक. नास्तिक ईश्वराला मानत नाहीत. तो आपल्या भूमिकेवर ठाम असतो तो म्हणतो या सृष्टीची रचना आपोआप झालेली आहे. हवामानात बदल, भूकंप इ. हालचाली, घटना घडल्या आणि ही सृष्टी निर्माण झाली. अशाच विचारसरणीचा एक पिता आपल्या मुलालाही नेहमी हेच सांगत असतो, की ईश्वर वगैरे काही नाही. या सृष्टीची रचनादेखील आपोआपच झालेली आहे.

एके दिवशी त्या मुलाचे वडील नेहमीप्रमाणे घरी आले तेव्हा त्यांनी भिंतीवर स्वतःचे पेंट केलेलं चित्र चिकटवलेलं पाहिलं. त्यांनी मुलाला विचारलं, ‘बेटा, हे चित्र कुणी काढलं?’ त्यावर मुलगा म्हणाला, ‘बाबा! तुम्हाला ठाऊक आहे ना, आज किती जोराचा वारा सुटला होता!’ वडील म्हणाले, ‘हो ठाऊक आहे.’ मुलगा म्हणाला, ‘खिडकी उघडी होती. वाच्याच्या झोताबोर एक ब्रश आला मग रंग आला त्यानंतर एक कागदही आला आणि तुमचं सुंदर चित्र आपोआप तयार झालं.’

वडील म्हणाले, ‘बेटा! तू मला काय मूर्ख समजतोस का? तू अजून खूप लहान आहेस.

खोटं काहीतरी सांगून मला मूर्ख बनवू पाहतोस ? एवढं सुंदर चित्र आपोआप कसं तयार होईल ?’ त्यावर मुलगा विनम्रपणे म्हणाला, ‘बाबा तुम्हीच तर सांगता ना, की ही सृष्टी, ही माणसं, या साच्या वस्तु आपोआप तयार झाल्या म्हणून! एवढ्या मोठ्या गोष्टी जर आपोआप तयार झाल्या असतील तर मग हे साधारणसं चित्र आपोआप का नाही तयार होऊ शकत ?’ या प्रश्नाचं उत्तर वडिलांकडे नव्हतं. त्यांनाही कळून चुकलं, की या सृष्टीचाही कुणीतरी निर्माता असणार आणि तेही नास्तिकाचे आस्तिक बनले. परमात्म्याचं अस्तित्व त्यांनी मान्य केलं. म्हणूनच या प्रभु-परमात्म्याला जाणण, याची ओळख करून घेण मानवासाठी फारच आवश्यक आहे.

वाढदिवसाच्या हार्दिक शुभेच्छा

आयुष जाधव

श्रुती ठाकुर

रेयांश भोसले

कोमल पवार

ओवी वाघमारे

श्रवण पेरवी

प्रांश भोईरे

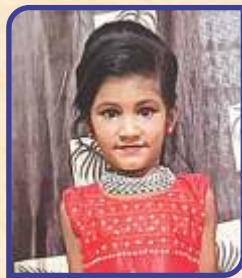
सृष्टी ठाकुर

अन्वित लोकरे

अवनी सोनवणे

सूर्वी म्हात्रे

लिखित लोकरे

विष्णु बाणकर

सायरा म्हात्रे

पूर्वा दुडे

रेहा वर्तक

रुद्राक्ष समुद्रे

प्रीत वेळणस्कर

२६
दुसऱ्या दुनिया
डिसेंबर २०२२

हार्दिक - अभिनंदन

कु. यश योगेश माडेकर, वय वर्ष - १५ किसन नगर (ठाणे) हा बाल सेवादल असून त्याने ठाणे येथे पार पडलेल्या जिल्हास्तरीय क्रीडा महोत्सवात धावण्याच्या स्पर्धेत दुसरा क्रमांक पटकावला. या आधीही त्याने क्रॉस कंट्री अंतर्गत झालेल्या दोन हजार मीटर धावण्याच्या स्पर्धेत उत्तम यश मिळवले आहे. याबद्दल हसती दुनिया परिवाराकडून त्याचे खूप खूप अभिनंदन !

संत निरंकारी मिशनचे पत्र-पत्रिका विभाग प्रबंधक, वनश्री कॉलनी ब्रॅंच-सातारा यांनी आपल्या नातवाच्या वाढदिवसानिमित्त अंगणवाडीमध्ये 'हसती दुनिया' मासिक पत्रिका वाटून आपला आनंद द्विगुणित केला.

तेजस्विनी

निर्मला सीतारमन

निर्मला सीतारमन या भारत देशाच्या दुसऱ्या महिला अर्थमंत्री आहेत. एवढेच नव्हे तर पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांच्या कार्यकाळातच त्या दुसऱ्या महिला संरक्षणमंत्री देखील होत्या. या आधी इंदिरा गांधी या देशाच्या पहिल्या अर्थमंत्री आणि पहिल्या संरक्षण मंत्री होत्या.

निर्मला सीतारमन या सप्टेंबर २०१७ ते मे २०१९ पर्यंत संरक्षण मंत्री म्हणून कार्यरत होत्या. त्यानंतर ३० मे २०१९ पासून ते आजपर्यंत त्या भारताच्या सक्षम अर्थमंत्री म्हणून कामकाज पाहत आहेत. राजकारणाव्यतिरिक्त त्यांना पुस्तक वाचण्याची तसेच भारतीय शास्त्रीय संगीत ऐकण्याची आवड आहे.

निर्मलाजींचा जन्म १८ ऑगस्ट १९५९ मध्ये तामिळनाडू राज्यातील मदुराई येथे एका ब्राह्मण कुटुंबात झाला. त्यांच्या वडिलांचे नाव नारायण सितारामन आणि मातेचे नाव सावित्री देवी आहे. निर्मलाजींनी सीतालक्ष्मी कॉलेजमधून बीए ची पदवी प्राप्त केली. त्यानंतर १९८० मध्ये इकॉनॉमिक्स या विषयात एम.ए.ची पदवी प्राप्त केली. पुढे त्या एम फिल देखील झाल्या.

जवाहरलाल नेहरू विश्वविद्यालयात शिकत असताना त्यांची भेट डॉक्टर परकला प्रभाकर यांच्याशी झाली. तेही त्यांच्यासोबतच शिकत होते. पुढे त्यांच्याशी त्यांचा विवाह देखील झाला. डॉक्टर प्रभाकर हे कॉग्रेसी परिवारातील होते. तर निर्मलाजींचा ओढा भारतीय जनता पक्षाकडे होता.

सन १९९१ मध्ये निर्मलाजी आपल्या पतीसह लंडनमधून आंध्रप्रदेशातील नर्सपुरम येथे आल्या. त्यावेळी राजीव गांधी यांची हत्या झाली. या घटनेचा त्यांना खूप मोठा धक्का बसला होता. काही दिवस त्या हॉस्पिटलला अऱ्डमिट होत्या. त्याचवेळी त्यांना मुलगी झाली. पुढे आपल्या कुटुंबासह त्या हैदराबादमध्ये राहू लागल्या.

निर्मलाजी २००६ मध्ये भारतीय जनता पक्षात सामील झाल्या. पुढे आपल्या कार्यकर्तृत्वाच्या जोरावर त्या २०१० मध्ये भारतीय जनता पक्षाच्या प्रवक्त्त्यादेखील बनल्या. त्यानंतर त्यांनी संरक्षणमंत्री आणि वित्तमंत्री म्हणून कार्यभार देखील समर्थपणे सांभाळला. देशातील काही कर्तृत्ववान कणखर महिलांपैकीच त्या एक आहेत.

नोबेल पारितोषिक

नोबेल पारितोषिक हे आंतरराष्ट्रीय स्तरावरचे सर्वोच्च पारितोषिक असून ते देशाला प्रतिष्ठा मिळवून देणारे आहे. हे पारितोषिक सहा क्षेत्रात सर्वोत्तम कार्य करणाऱ्यांना दिले जाते. त्यात भौतिकशास्त्र, रसायनशास्त्र, जीवशास्त्र किंवा वैद्यक शास्त्र, आदर्शवादी साहित्य, विश्वशांती आणि अर्थशास्त्र या क्षेत्रांचा समावेश होतो. या पुरस्काराची सुरुवात अल्फ्रेड नोबेल ह्या स्वीडिश रसायनशास्त्रज्ञाच्या नावाने झाली.

सध्या नोबेल पुरस्काराची किंमत दहा कोटी रुपयांपर्यंत जाते. पुरस्कार म्हणून दिले जाणारे पदक हे १९८० च्या आधी २३ कॅरेट सोन्यापासून बनवलेले असे; परंतु त्यानंतर २४ कॅरेट सोन्याचा लेप चढवलेले १८ कॅरेटचे हिरव्या सोन्यापासून बनवलेले पदक देण्यात येत आहे.

नोबेल पुरस्काराची सुरुवात कशी झाली याचीही कथा आहे.

आल्फ्रेड नोबेल यांचा जन्म २९ ऑक्टोबर १८३३ रोजी स्वीडन मधील स्टॉकहोम येथे झाला. त्यांचे वडील औषधांचे उद्योजक होते. अल्फ्रेडलाही रासायनिक संशोधनात रस होता; परंतु मोठ्या भावाचा मृत्यू स्फोटकांच्या अपघातात झाल्यामुळे अल्फ्रेड यांनी सुरक्षित अशी स्फोटके शोधण्यासाठीच्या संशोधनाला वाहून घेतले. यातूनच पुढे डायनामार्ईटचा (सुरुंग) शोध लावला. डायनामार्ईटमुळे नागरी तसेच लष्करी कामे करणे सोपे झाले. यातून नोबेल यांना गडगंज संपत्तीही मिळाली; परंतु

डायनामार्ईटचा उपयोग युद्धामध्येच जास्त होऊ लागला, त्यामुळे इतरांच्या मृत्यूला आपणच कारणीभूत आहोत हे नोबेल यांच्या मनाला खटकू लागले. काही जणांनी तर त्यांना 'मृत्यूचा सौदागर' असेही म्हटले. आपल्या शोधाचा उपयोग विश्वशांतीसाठी व्हावा यासाठी त्यांनी उत्तम उत्तम संशोधकांना व शांतिदूतांना पारितोषिक देणे प्रारंभ केले. हे पारितोषिक म्हणजेच नोबेल पारितोषिक होय.

अल्फ्रेड नोबेल यांचे १० डिसेंबर १८९६ रोजी वयाच्या ६३ व्या वर्षी निधन झाले. तत्पूर्वी त्यांनी मृत्युपत्र तयार करून ठेवले. त्यात त्यांनी म्हटले आहे, की आपल्या ९४% संपत्तीचा वापर पाच क्षेत्रामध्ये नोबेल पारितोषिक देण्यासाठी व्हावा. पुढे अर्थशास्त्राचाही त्यात समावेश करण्यात आला. १० डिसेंबर १९०९ रोजी त्यांच्या पाचव्या पुण्यतिथीला पुरस्कार देण्यास सुरुवात झाली. आतापर्यंत १७५ जणांना हा पुरस्कार देण्यात आला असून त्यात नऊ भारतीयांचाही समावेश आहे. सर्वात तरुण वयात म्हणजे वयाच्या १७ व्या वर्षी हा पुरस्कार प्राप्त करणारी व्यक्ती आहे पाकिस्तानची मलाला युसुफजाई. २०१४ मध्ये तिला बालशिक्षण कार्यकर्ता म्हणून हा पुरस्कार देण्यात आला.

(नोबेल पारितोषिक प्राप्त व्यक्तींची माहिती पुढील अंकात)

क्रमशः.....

हसा मुलांनो हसा

एका विमानात एक ढोंगी साधू प्रवास करत होता. आपण मोठे सिध्दयोगी असून ईश्वराशी प्रत्यक्ष बोलतो असा दावा करत होता. तेवढ्यात पायलटने सर्व प्रवाशांना सूचना दिली, पायलट : आपलं विमान वादळामध्ये सापडले आहे, सर्वांनी पॅराशूट घेऊन विमानाबाहेर उड्या मारा.

हवाईसुंदरी : (साधूला) महाराज, तुम्ही ईश्वराशी बोलून आपला जीव वाचवा. बाकीचे सगळे पॅराशूट घेऊन जीव वाचवतील. कारण एक पॅराशूट कमी आहे.

मालक (नोकरास) : नंदू बाहेर जाऊन बघ बरं सूर्य उगवला का? नंदू : मालक! बाहेर अंधार आहे. मालक : अरे, मग बॅटरी घेऊन जा. अंधारात कसा दिसणार तुला? कामचुकार कुठला!

शिक्षक : एखाद्या पेपरवर वजन ठेवले, तर तो आपल्या जागेवरुन हलत नाही. हा न्यूटनचा नियम आहे.

बंड्या : पण सर, माझे बाबा म्हणतात, ऑफिसमधील पे परवर वजन ठेवल्यावर ते तिथून लवकर हलतात.

शिक्षक : मुलांनो, जीवनाची वाट खाचखल्यांनी आणि काटचाकुट्यांनी भरलेली आहे, अशा मार्गावर आपल्याला शेवटपर्यंत कोण सोबत करणार आहे? भाऊ, बहीण, नातेवाईक, मित्र, आई-वडील की गुरु?

बंड्या : सर चप्पल!

शिक्षक : या धरतीवरील प्रत्येक वस्तू ही अतिशय अनमोल आहे. कोणतीच वस्तू बेकार नाही.
हो की नाही?

बन्या : हो सर! अगदी दगड पण महत्त्वाचा आहे. जेव्हा कुत्री पाठीमागे लागतात ना तेव्हा त्याचं महत्त्व पटतं.

शिक्षक : मुलांनो, 'झाडे लावा झाडे जगवा' या उपक्रमासाठी शाळेत तुम्ही काय काय करू शकाल?

गणू : सर, मी झाडांना जिवंत राहायला मदत करेन.

शिक्षक : ते कसे काय?

गणू : मी रोज दोन तीन तास झाडाखाली बसून श्वासोच्छ्वास करत राहीन. म्हणजे माझ्या तोंडातून निघालेल्या कार्बन डाय ऑक्साईडमुळे झाडे श्वास घेऊन जिवंत राहतील.

पत्नी : (पतीला) अहो, तुम्ही मला सारखं सारखं सॉरी नका म्हणत जाऊ.

पती : अगं, सॉरी म्हटल्याने मला काही कमीपणा वाटत नाही.

पत्नी : पण मग माझा भांडायचा सगळा मूळच निघून जातो ना!

मैना वहिनींना इंग्रजी बोलण्याची खूप हौस होती.

वहिनी : (फळविक्रेत्याला) भैय्या, तुम्हारे पास डिस्ट्रॉय हजबंड हैं क्या?

विक्रेता : ये कौनसा फल है मैडम?

वहिनी : अरे इतना भी इंग्रजी समज मे नही आता? वो 'नाशपती' हैं क्या?

अमृती

राधानगरी वन्यजीव - अभयारण्य

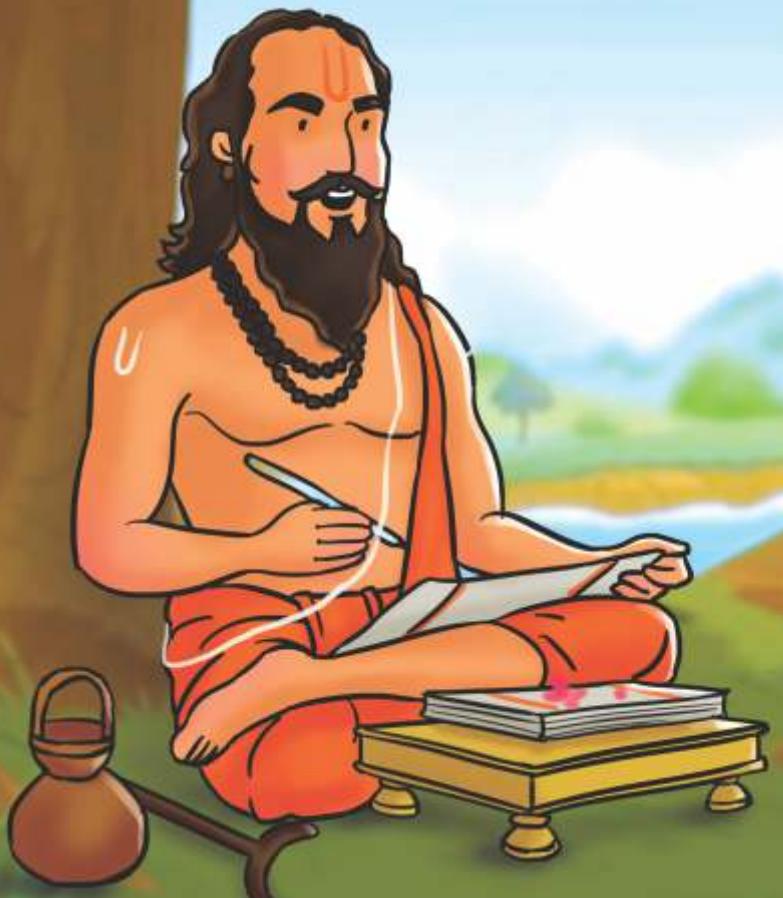
कोल्हापूर जिल्ह्यातील राधानगरी अभयारण्याचा समावेश जागतिक वारसास्थळांमध्ये करण्यात आला आहे. सह्याद्रीपर्वतामधील निमसदाहरित जंगलाचा पट्टा यात येतो. या अभयारण्याचा परिसर ३५१ चौरस कि.मी. आहे. समुद्रसपाटीपासूनची उंची एक हजार फूट असून सरासरी पर्जन्यमान ४०० ते ५०० मि. मी. आहे. दाजीपूरचे जंगल हे राधानगरी अभयारण्याचाच एक भाग आहे. हे महाराष्ट्रातील सर्वात जुने व पहिले

अभयारण्य आहे. राधानगरी आणि कळंम्मावाडी धरणाच्या भोवतीच्या जंगल परिसराला १९८५ ला राधानगरी अभयारण्याचा दर्जा देण्यात आला. येथील घनदाट जंगलाचे पट्टे डंग या नावाने ओळखले जातात. या अभयारण्यात असंख्य प्रजातीची झाडे आहेत. १५०० पेक्षा जास्त फुलझाडे, ३०० पेक्षा जास्त वनस्पती औषधी वनस्पती आहेत. तसेच वाघ, बिबळा, हरीण, रानकुवा, अस्वल, गवा, सांबर, भेकर,

(पान ३४ वर)

हसती दुनिया
डिसेंबर २०२२

समर्थ दर्शन : भाग - १२

समर्थांचे तत्त्वज्ञान

समर्थ रामदास स्वामी तत्त्वज्ञानाचे पुरस्कर्ते होते. केवळ ब्रह्म हेच सत्य आहे. हा विचार त्यांच्या साहित्यात सर्वत्र दिसतो. दासबोधाच्या सर्वच दशकामध्ये ब्रह्म, माया, जीव, जगत, परमेश्वर इत्यादी गोष्टींची चर्चा आहे. परब्रह्म, मूळमाया, गुणमाया त्रिगुण, पंचमहाभूते, अष्टधा प्रकृती, विश्वाची उभारणी व संहार पिंड-ब्रह्मांड रचना अशा अनेक विषयांचे चिंतन सखोलपणे केलेले आहे. सर्व

कर्माचा कर्ता हा राम असून आपण मिथ्या अहंकारामुळे स्वतःकडे कर्तृपण घेतो असे ते सांगतात. त्यांचा राम हा कोदंडधारी म्हणजे धनुष्य बाण घेतलेला दशरथपुत्र नसून या विश्वात विस्तारलेला, निर्गुण निराकार परब्रह्म हे त्याचं रूप आहे. याविषयी ते दासबोध ग्रंथात लिहितात—

राघवाचे रूप | जाणावे अरुप |
स्वरूप सिद्ध | निराकार ||

त्यांनी भक्तिमार्गाचा प्रसार केला. ते म्हणतात, परमार्थाशिवाय केलेला प्रपंच व्यर्थ आहे. परमात्मा हा चराचरात भरलेला असून त्याची प्राप्ती करुन घेण्यातच मानवी जीवनाची सार्थकता आहे. हे समर्थानी अनेक ठिकाणी सांगितले आहे. उपनिषदांचा संदर्भ देऊन त्यांनी जगाचे मिथ्यापण प्रतिपादन केले आहे. कर्म, भक्ती, ज्ञान या मार्गाचं अनुसरण करुन मुक्त होण्याचं सर्वोच्च लक्ष्य त्यांनी शिष्यांपुढे ठेवले आहे. सतत ईश्वरचिंतन करावे, सद्गुरुची सेवा करावी. उपासना प्राणपणाने करावी असे नियम घालून दिले.

त्यांनी दासबोधाबरोबरच आत्माराम, मनाला बोध करणारे श्री मनाचे श्लोक, करुणाष्टके, गणपतीची आरती, शंकराची आरती इ. आरत्या, भूपाळ्या, स्तोत्रे, इ. अशी विपुल साहित्य निर्मिती केली. समृद्ध शब्दरचना, तर्कशुद्ध विचारांची मांडणी त्यांच्या साहित्यात आहे.

समर्थानी शिवरायांच्या काळात ११०० मठ स्थापन केले.

क्रमशः...

३४
छसती दुनिया
डिसेंबर २०२२

राधानगरी

वन्यजीव -अभयारण्य

(पान ३२ वरुन)

रानडुक्कर, साळींदर, खवले मांजर, लंगूर इत्यादी प्राणी आढळतात. इथे २३५ प्रकारच्या पक्ष्यांचीही नोंद ही झालेली आहे. तीन प्रकारची गिधाडे येथे वास्तव्यास आहेत. ३३ प्रकारच्या सापांची नोंद आहे. या अभयारण्यातील कोकण दर्शन पॉईट, साबरकुंड, सावदे, कळंबवाडी धरण ही ठिकाण पक्षी निरीक्षणासाठी उत्तम आहेत. येथे १२१ जातीच्या फुलपाखरांची नोंद झालेली आहे त्यापैकी सदर्न बर्डविंग हे भारतातील सर्वात मोठे फुलपाखरू (१९० मिमी आकाराचे) असून ग्रास ज्येवेल हे सर्वात लहान आकाराचे (१५मि.मी.) फुलपाखरू आहे.

अभयारण्यात जाण्यासाठी कोल्हापूर सिंधुदुर्ग जिल्ह्याच्या सीमेवर राधानगरी तालुक्यामध्ये साधारण ८० किलोमीटर अंतरावर हे अभयारण्य वसले आहे.

दाजीपूर राधानगरीला भेट दिल्यानंतर जवळच बिसन राष्ट्रीय उद्यान, स्वामी गगनगिरी महाराज मठ, राधानगरी धरण, फोंडा घाट आणि शिवगड किल्लाही आपण पाहू शकतो. महाराष्ट्रातील सर्वात पहिले असलेले हे अभयारण्य अनेक नद्यांनी वेढलेले आहे. भोगावती, दूधगंगा, तुळशी, कळमा, दिर्बा या नद्या अभयारण्यातून वाहतात. नंतर हे सर्व प्रवाह कृष्णा नदीला जाऊन मिळतात. नोव्हेंबर ते जानेवारी या कालावधीमध्ये अभयारण्याला भेट देण्याचा सर्वोत्तम कालावधी आहे.

भाजीच नव्हे, तक औषधी अक्षलेले थारले...

का रले ही फक्त भाजीच नसून दिव्यौषधीही आहे. कारली छोटी व मोठी अशी दोन प्रकारची असतात. मोठी कारली उन्हाळ्यात तर छोटी कारली पावसाळ्यात येतात. कारले थंड प्रकृतीचे असून, पचनास हलके असते. ते शरीरात वायू वाढवून पचन क्रिया प्रदिप्त करून पोट साफ करते. कारले खाल्ल्यामुळे त्वचा स्वच्छ होते व कोणतेही पुरळ-फोड होत नाहीत. ते भूक वाढवते, विष्ठा शरीराबाहेर काढते. मूत्रमार्गही साफ ठेवते.

कारल्यामध्ये व्हिटामिन ए जास्त असल्यामुळे ते दृष्टीसाठी अत्युत्तम असते.

व्हिटामिन सी जास्त असल्याने हे शरीरात आर्द्रता राखते व तापातही फायदेशीर असते.

कारल्याची भाजी खाल्ल्यास बध्दकोष्ठता कधीही होत नाही. जर एखाद्याला बध्दकोष्ठता असेल, तर तीही नष्ट होते. याद्वारे ऑसिडिटी, छातीतील जळजळ व आंबट ढेकराच्या तक्रारीही दूर होतात. वाढलेले यकृत, प्लीहा व मलेरियाच्या तापातही हे फायदेशीर असते. यासाठी रुग्णाला कारल्याची पाने वा कच्ची कारली वाटून पाण्यात मिसळून पाजली जातात. या प्रयोगाने कावीळही बरी होते. रस काढण्यापूर्वी कारली व पाने स्वच्छ धुवावीत. सांधेदुखी व संधीवातात कारल्याची भाजी कडवटपणा न घालवता सकाळ, दुपार व संध्याकाळ खावी, फोड, पुरळ, रक्ताविकार

यांसाठी कारल्याचा रस गुणकारी असतो. त्वचा, कुष्टरोग व मुळव्याधीत कारली मिक्सीत वाटून हलक्या हाताने प्रभावित जागी लेप लावावा. हा लेप नियमितपणे रोज रात्री लावावा. कारल्याचा रस चमचाभर साखर मिसळून प्यायल्यास रक्ती मुळव्याधीत फायदा होतो. कारल्याचा रस स्थूलता कमी करण्यासही मदत करतो. तसेच ज्या स्त्रीला मासिक पाळी त्रास व वेदनादायक होतं असेल, तिनेही कारल्याचा रस प्यावा. कारल्याच्या रसाने गर्भवती स्त्रियांमधील दुधाचे प्रमाण वाढते.

शरीराच्या ज्या भागात दाह होत असेल, तिथे कारल्याच्या पानांचा रस चोळावा. मधुमेहासाठी कारली वरदान आहेत. त्यांनी कारली जास्त खावीत. सकाळ-संध्याकाळ कारल्याचा रस प्यायल्यास रक्तातील साखर कमी होते. कारल्याचा रस पोटातील कृमीही नष्ट करतो. लोहाचे प्रमाण जास्त असल्यामुळे रक्तात्पत्ता (ऑनिमिया) ही दूर करतो.

इकॉनॉमिक सोशल कौन्सिल आणि तिचे कार्य

संयुक्त राष्ट्रसंघ जगात शांतता, समृद्धी व संघटना आहे. जगातील १९९ देश राष्ट्रसंघात एका छताखाली नंदतात. त्यामुळे जगातील सर्वात व्यापक, मोठी व परिणामकारक अशी ही संस्था आहे, यात शंका नाही. राष्ट्रसंघाशी निगडित अनेक संस्था विविध प्रकारचे काम करतात. त्यातील सर्वात महत्वाची व तिसऱ्या क्रमांकाची संस्था म्हणून जिचा उल्लेख केला जातो ती संस्था म्हणजे **द इकॉनॉमिक सोशल कौन्सिल** ही होय. राष्ट्रसंघाच्या स्थापनेवेळीच म्हणजे १९४६ मध्येच इकॉनॉमिक सोशल कौन्सिलची स्थापना करण्यात आली. यावरुनच या संस्थेचे काम व जबाबदारी स्पष्ट होते.

जगण्यासाठी माणसाला आर्थिक स्थैर्याची नितांत गरज असते. अन्न, वस्त्र व निवारा या तीन प्राथमिक गरजा असल्याचे मानले जाते. पण या गरजा पूर्ण करण्यासाठी त्या व्यक्तीकडे किमान थोडे पैसे असावे लागतात. म्हणजेच त्याला आर्थिक रथैर्य असावे लागते आणि त्याच दिशेने काम करण्यासाठी इकॉनॉमिक सोशल कौन्सिलचे प्रयत्न सातत्याने सुरु असतात. विविध चर्चा, परिसंवाद, अहवाल, अभ्यासदैरे या माध्यमातून इकॉनॉमिक सोशल कौन्सिल जगात परिवर्तन करण्याचे अवघड आव्हान पार पाडत आहे. स्वीडनमध्ये कौन्सिलचे मुख्यालय आहे. जगातील आर्थिक, सामाजिक व पर्यावरणाशी निगडित सर्व बाबींचे निराकरण व त्यावर धोरणात्मक निर्णय घेण्यासाठी इकॉनॉमिक ही संस्था सातत्याने आग्रही राहते. किंवृत्ता हेच कौन्सिलचे प्रमुख कामदेखील

आहे. राष्ट्रसंघाच्या आमसभेने मिलेनियम गोल म्हणजेच शतकातील ध्येय या नावाने काही गोटी करण्याचा दृढसंकल्प केला आहे. तो संकल्प सिध्दीस नेण्यासाठी कौन्सिल सातत्याने प्रयत्न करत आहे.

राष्ट्रसंघाच्या विविध योजना खालपर्यंत पोचविण्यासाठी, त्या योजना व संबंधित देश तसेच संस्थांमध्ये समन्वय राखण्यासाठी इकॉनॉमिक सोशल कौन्सिल कार्यरत असते. विविध देशांतील खासदार, अभ्यासक, तज्ज्ञ, धोरणकर्ते, विविध उद्योगसमूह, सरकारी तसेच निमसरकारी संस्था तसेच एनजीओ यांच्याशी कौन्सिल सतत संपर्कात असते. कौन्सिलशी जगातील तीन हजारांहून अधिक एनजीओ जोडल्या गेलेल्या आहेत.

इकॉनॉमिक सोशल कौन्सिल ही मुद्यांवर आधारित काम करते. त्यामुळे या संस्थेचे काम हे परिणामकारक ठरले आहे. त्यासाठी या संस्थेत दरवर्षी संबंधित देशांतील मंत्र्यांची परिषद आयोजित केली जाते. यात राष्ट्रसंघाचा कार्यक्रम कसा राबवायचा, याचा निर्णय घेतला जातो. या निर्णयाची अंमलबजावणी करण्याचे काम ही संस्था करते. शाश्वत विकासासाठी जगातील विविध राजकीय नेत्यांना प्रशिक्षण, माहिती देण्याचे कामदेखील या संस्थेमार्फत सातत्याने केले जात आहे. जगातील आर्थिक, सामाजिक दरी दूर करण्यासाठी सर्व ते काही करण्याचा कौन्सिलचा प्रयत्न असतो. त्यामुळे सध्याच्या विकसित, अविकसित व गरीब अशी विभागणी झालेल्या जगात समन्वय साधण्यासाठी इकॉनॉमिक सोशल कौन्सिलसारख्या संस्थांची नितांत गरज आहे.

आदर्श जीवन जगू या

उतू नये मातू नये, माणुसकी विसरू नये
कुणासंगे भांडू नये, नीतिमत्ता सोडू नये.

मातीचे पुतळे सारे अंती मातीमध्ये जाणार
मर्म जीवनाचे हे खरे ध्यानी ठेवू हाच विचार

विचार करु या जरा, स्वार्थाला घालू आळा
त्यागून द्वेष अहंकारा प्रेमाच्या गुंफू माळा

देऊ नये दुःख कुणा भान सदा याचे ठेवू
आनंदाने राहू सारे विविधतेत एकता पाहू

वडीलधान्यांचा मान ठेवू आदेश त्यांचे पाळू या
गुरुजनांचा आदर करूनी आदर्श जीवन जगू या

सार्थकी लागेल जीवन घडेल जर सदाचरण
जीवनात येईल परिवर्तन दिव्य गुण करूनी धारण

— मनीषा उमेश साळुंखे, मीरा रोड

किण्ठी

चित्रांकन व लेखन :
अजय कालडा

आई ! मी पावसात भिजायला जाऊ ? बाहेर
खूप जोराचा पाऊस पडतोय.

नको बेटा, पावसात भिजलीस
तर आजारी पडशील.

काय करु ? पावसात खूप खूप
भिजावं असं वाटतं. मम्मी पप्पांना
न विचारताच आपण जायचं.

चला आपण सर्वांनी मिळून पाण्यात कागदाच्या होड्या सोडूया.

अरे! किंव्ही तू हे काय करत आहेस? मी पाण्यात पडेन, ना!

चिंटू! पाण्यात पडला. खूप मजा आली.

किंदृती, तू हे काय केलंस ? मला पाण्यात का पाडलंस ?

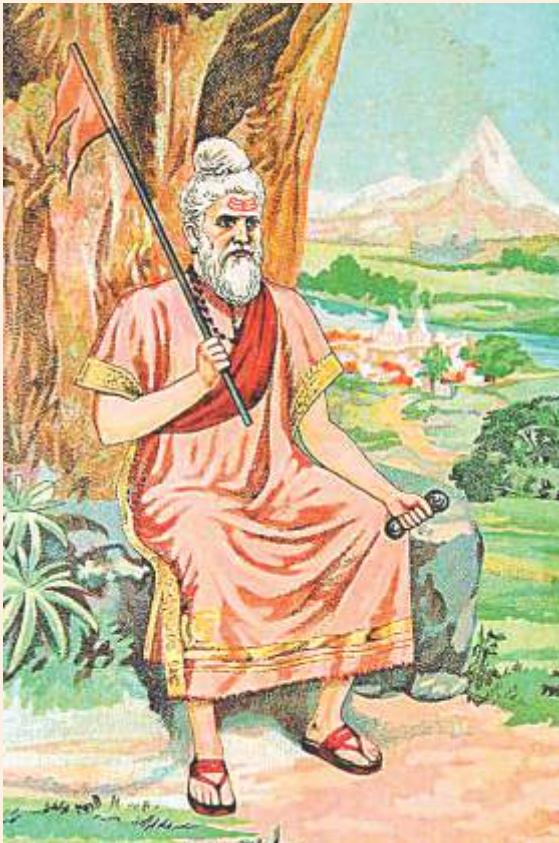
आंब, मी तुला आत्ता दाखवतो.

हे काय - मी तर पडले ना ?

धडाम

किंदृती पाण्यात पडली मजा आली.
किंदृती तुला तर शिंका यायला
लागल्या.

मी तुला पावसात भिजू नको म्हणून सांगितलं होतं. तू
माझं ऐकलं नाहीस आणि आता आजारी पडलीस.

संतकथा

श्री मोरया गोसावी

महाराष्ट्रातील पुण्याजवळ मोरगाव हे श्रीगणेशाचे महत्त्वाचे स्थान आहे. तेथे गोसावीनंदन नावाचा एक महान गणेशभक्त होऊन गेला. त्यांचा जन्म माता पार्वतीबाई व पिता वामनभट्ट यांच्या घरी झाला.

मौजीबंधनानंतर त्यांचे अध्ययन चालू झाले. त्याच वेळी योगीराज नयन भारती यांची भेट झाली. त्यांनी गोसावीनंदन यांना अनुग्रह दिला व थेऊरला जाऊन चिंतामणीची सेवा करण्याची आज्ञा केली.

गोसावीनंदन यांनी थेऊरला जाऊन राहण्यास आपल्या आईवडिलांची परवानगी मिळवली व ते थेऊरला गेले. तेथे त्यांनी खडतर तपश्चर्या केली. गणेशाचे स्मरण करून ते

ध्यानस्थ बसू लागले. एकदा या समाधी अवस्थेतून ते बेचाळीस दिवसांनी बाहेर आले. आता लोक त्यांना मोरया गोसावी असे म्हणू लागले. गणपतीचा जयजयकार करताना देखील ‘मंगलमूर्ती मोरया’ असा जयघोष तेहापासूनच करू लागले.

मोरया गोसावी यांना अष्टसिद्धी प्राप्त झाल्या होत्या. त्याचा उपयोग ते गरीबांची दुःखे दूर करण्यासाठी करू लागले. त्यांच्या दर्शनासाठी लोकांची गर्दी दिवसेंदिवस वाढतच राहिली. त्यामुळे त्यांचा गणेशसेवेत खंड पऱ्डू लागला म्हणून ते चिंचवड जवळील थेरगाव येथील देवळात येऊन राहिले. तेथेही लोकांची वर्दळ सरु झाली. नंतर लोकांच्या आग्रहास्तव चिंचवडलाच राहिले.

मोरया गोसावींना चिंतामणी नावाचा मुलगा होता. त्याच्या हाती सर्व सूत्र व कारभार सोपवून त्यांनी संजीवन समाधी घेण्याचा आपला निर्णय सांगितला. चिंचवड जवळील पवना नदीच्या काठी समाधीची सर्व व्यवस्था चिंतामणी महाराजांनी केली. दहा हात लांब व दहा हात रुंद अशी गुंफा तयार केली मध्यभागी दगडी चौथन्याचे आसन बनवले. त्यावर मोरया गोसावी बसले. त्यांच्या गळ्यात फुलांच्या माळा घातल्या. सर्वांनी त्यांचे दर्शन घेतले. थोड्याच अवधीत मोरया गोसावींची समाधी लागली आणि आपले प्राण त्यांनी अनंतात विलीन केले. चिंतामणी महाराजांनी त्यांच्या समाधीस्थळावर एक मोठी शाळा बांधून समाधीचे बांधकाम केले. संत ज्ञानेश्वरांच्यानंतर संजीवन समाधी घेणारे ते दुसरे संत होते. मोरया गोसावी संत एकनाथांच्या समकालीन होते. ज्यावेळी रामदास स्वामी मयुरेश्वराच्या दर्शनासाठी गेले त्यावेळी त्यांनी तेथे ‘सुखकर्ता दुखहर्ता’ ही गणपतीची आरती लिहिली.

मोरगाव हे महाराष्ट्रातील अष्टविनायकाच्या स्थानातील एक प्रमुख स्थान आहे.

स्वाभिमान जपावा

स्वा मीजी भारतीयांचे जनजीवन करत होते. एकदा ते आणि त्यांचे स्नेही जगमोहनलालजी रेल्वेच्या डब्ब्यात बसून गाडी सुटण्याची वाट बघत होते. स्वामीजी यात्रेला निघाले आहेत म्हणून त्यांना निरोप देण्यासाठी त्यांचा एक बंगाली चाहता त्यांना स्टेशनवर भेटायला आला. गाडी सुटायला वेळ असल्याने ते सदगृहस्थही त्यांच्या सोबत डब्ब्यामध्ये बसून चर्चा करत होते. त्याचवेळी तिथं ब्रिटिश तिकीट तपासणीस आला. त्याने त्या बंगाली सदगृहस्थांना ताबडतोब डब्ब्यातून खाली उत्तर असे उद्घटपणे ओरडून सांगितले. ते गृहस्थ रेल्वेत नोकरी करत होते, ते तिकीट तपासणीसाला म्हणाले, मी कुठलंही चुकीचं काम केलेलं नाही. मी फक्त यांना निरोप देण्यासाठी आलोय. आणि मी सुद्धा आपल्याच विभागातील कर्मचारी आहे. पण तिकीट तपासणीस काही ऐकायला तयार नव्हता. त्यातूनच त्या दोघांमध्ये खूप वाद सुरु झाला. शेवटी स्वामीजींनी वाद मिटवण्याचा नम्रपणे प्रयत्न केला. ते बघून तिकीट तपासणीस स्वामीजींनाच उद्घटपणे म्हणाला तुम क्यों बीच में बात करते हो?

त्याचे हे उद्घटपणाचे बोलणे ऐकल्यावर स्वामीजींना त्याचा राग आला. त्यांनी ब्रिटिश तपासणीसाला खडसावत विचारले, “‘तुम’ असं बोलून तुम्हाला काय सुचवायचं आहे? समोरच्याला तुम्ही हीन का लेखता? तुम्हाला साधा शिष्टाचारही माहीत नाही? प्रथम वर्गाच्या, द्वितीय वर्गाच्या

प्रवाशांच्या संपर्कात तुम्ही नेहमी असता. तुमच्या वागण्या—बोलण्यात थोडासाही शिष्टाचार दिसत नाही. तुम्हाला ‘आप’ म्हणून संबोधता येत नाही का?”

हे ऐकून ब्रिटिश तपासणीस थोडा वरमला. त्याने माफी मागत आपल्याला हिंदी भाषा व्यवस्थित येत नसल्याचे सांगितले. त्यानंतर त्याने इंग्रजीमध्ये बोलण्यास सुरुवात केली. पण पुन्हा त्याने बंगाली गृहस्थांना घिस मॅन हा शब्द वापरला. त्यावेळी मात्र स्वामीजी त्याला म्हणाले, तुम्हाला हिंदी येत नाही हे समजलं, पण आता तर असं दिसतंय, की तुमची मातृभाषा इंग्रजीही तुम्हाला येत नाही. तुम्हाला ठाऊक नाही का, की तुम्ही ज्यांना उद्देशून धीस मॅन हा शब्द वापरला ते या समाजातील एक प्रतिष्ठित व्यक्ती आहेत. त्यांना जंटलमन म्हणावं एवढंही तुम्हाला कळू नये? तुमच्या या वर्तनाची तक्रार मी तुमच्या वरिष्ठांकडे करणार आहे. हे ऐकल्यानंतर मात्र तो सॉरी जंटलमन म्हणत निमूटपणे निघून गेला.

स्वामीजी जगमोहनलालजींना म्हणाले हे बघा, ह्या इंग्रज माणसांबरोबर व्यवहार करताना, बोलताना आपण आपला स्वाभिमान जपणं खूप आवश्यक आहे, आपला हुद्दा, आपलं स्थान याबाबत आपण नेहमी जागरुक असायला हवं. आपल्या संस्कृतीला, आपल्या अस्मितेला जपायला हवं. आपण जर स्वाभिमान दाखवला नाही तर ते अशा प्रकारे अपमानास्पद वागणूक देत राहतील.

संग्राहक : सुकदेव पाटील

कथा

शेजारधर्म

ए का जंगलात एक पिंपळाचं झाड होतं. त्याच्या शेजारीच एक आंब्याचं झाड होतं. दोन्ही झाडं उंच व डेरेदार होती.

एके दिवशी एक राणी मधमाशी पिंपळाच्या झाडाजवळ आली. तिने पाहिलं या डेरेदार उंच वृक्षावर आपण जर मधाचं पोळं बनवलं तर ते सुरक्षित राहील. म्हणून तिने पिंपळाच्या झाडाला विचारलं, “पिंपळदादा, मी तुझ्या फांदीवर मधाचा पोळं बनवू का?” त्यावर पिंपळ मोळ्या गर्वाने म्हणाला, “हे बघ मधमाशे,

मी सर्व झाडांमध्ये श्रेष्ठ आहे. भाविक माझी पूजा करतात. तू जर पोळं बनवलंस तर माझी पूजा करायला कोणी येणार नाही. मला नकोय तुमची नसती कटकट.” त्यांचा हा संवाद ऐकून आंब्याचं झाड म्हणालं, “पिंपळदादा! बांधू देना रे तिला पोळं.” पिंपळ म्हणाला, “मला शिकवू नकोस, तुला जर तिची दया येत असेल तर मग तुझ्या फांदीवरच बनवू दे ना!” आंब्याच झाड म्हणालं, “मी अवश्य घायला तयार आहे; परंतु मला फळं लागली की लोक दगड

(पान ४६ वर)

कथा

आपलंही कर्तव्य

शाळा सुटल्यावर सुचिता घरी निघाली. रस्त्याने येताना तिला एक आजीबाई दिसल्या. बराच वेळ झाला तरी आजीला रस्ता ओलांडता येईना हे पाहून सुचिताने हाताला धरून आजीला रस्ता ओलांडून दिला. आजीबाई तिला आशीर्वाद देत म्हणाल्या, सुखी राहा हो बाळ! दुसऱ्या दिवशी देखील शाळा सुटल्यावर घरी परतत असताना त्याच आजीबाई रस्ता ओलांडण्यासाठी उभ्या असलेल्या दिसल्या. सुचिताने त्यांना पुन्हा रस्ता ओलांडण्यास मदत केली. आता असे रोजच होऊ लागले.

हळूहळू दोघांची चांगलीच गट्टी जमली. आजी रोज दोन घरची धुणी भांडी करून रस्त्याच्या पलीकडे असलेल्या आपल्या घरी जात असत. एकदा सुचिताने विचारले, आजी मी येऊ का तुमच्या घरी? तुमच्या घरी कोण कोण आहे? आजी म्हणाल्या, ये हं बाळ! मग घरी आपण बोलू या. सुचिता आजीच्या घरी गेली. तेहा तिने पाहिलं, की सैनिकाच्या वेशात असलेल्या एका तरुणाचा फोटो भिंतीवर लटकत होता. सुचिताने विचारलं, आजी, हा फोटो कोणाचा आहे? आजीबाई म्हणाल्या, हा फोटो

शेजारधर्म

(पान ४४ वरुन)

माझ्या मुलाचा आहे. तो सैन्यात होता; परंतु पाच वर्षांपासून त्याचा काही पत्ता नाही. काहीजण म्हणतात तो वीरगतीला प्राप्त झाला. काहीजण म्हणतात, तो सीमेपलीकडे गेल्यामुळे अटकेत आहे; रोज त्याच्या वाटेकडे डोळे लावून बसते. सुचिताला आजीविषयी खूपच कणव वाटू लागली. आजीबद्दलचा आदरही वाढला. आता ती आजीला नेहमी मदत करु लागली.

एके दिवशी नेहमीप्रमाणे शाळेतून येत असताना तिला आजीबाई दिसल्या नाहीत. ती आजीच्या घरी गेली. पाहिलं तर आजीबाई खाटेवर झोपून होत्या. आजीला बरं वाटत नव्हतं. तिने आजीला चहा बनवून दिला. आपल्या पॉकेटमनीतील पैशाने नाशता आणून दिला. रात्री घरी सगळे जेवायला बसल्यानंतर तिने हळूच आपल्या डब्यात दोन—तीन चपात्या आणि थोडीशी भाजी भरून ठेवली. नंतर कोणाचं लक्ष नाही असं बघून गुपचूप आजीला देऊन आली.

दुसऱ्या दिवशी ती तिच्या बाबांना म्हणाली, ‘बाबा! जे सैनिक आपल्या देशासाठी प्राण अर्पण करतात, त्यांच्या कुटुंबात जर कुणी कमवणारं नसेल तर आपण त्यांच्यासाठी काय केलं पाहिजे?’ बाबा म्हणाले, ‘सुचिता, आज तू अचानक हा प्रश्न का विचारलास?’ तेव्हा तिने आजीबाईची सगळी हकीकत सांगितली. सुचिताच्या बाबांनी त्यांच्या डाक्टर मित्राला सोबत घेतलं. आजीबाईवर चांगले उपचार केले आणि पुढे शेवटपर्यंत तिचा सांभाळही केला.

मित्रांनो, आजही अशा अनेक सैनिकांच्या परिवाराला आधाराची गरज आहे. आपण त्यांना आधार दिला पाहिजे. सीमेवर रक्षण करताना वीरगतीला प्राप्त होणाऱ्या कुटुंबाला काही मदत करता आली तर ती केली पाहिजे. ते जर देशसेवेचं कर्तव्य निष्ठेने पार पाडत आहेत तर मग त्यांच्या कुटुंबीयांना आधार देण हे आपलं कर्तव्यच आहे, नाही का?

मारतात. त्यामुळे मधमाशांना त्रास होईल. त्या सुरक्षित राहणार नाहीत. म्हणून तुझ्या फांदीवरच त्यांना जागा दे ना!” परंतु पिंपळ काही या गोष्टीला तयार झालं नाही. शेवटी आंब्याच्या झाडाने मधमाशीला पोळं बांधण्याची परवानगी दिली.

एके दिवशी त्याठिकाणी काही लाकूडतोडे आले. त्यांनी पाहिले, की आंब्याचं झाड खूप मोठं आणि डेरेदार आहे. ते तोडलं तर आपल्याला भरपूर लाकडं मिळतील. त्याच्या फळ्या आणि खांब तयार करून विकता येतील असा विचार करून त्यांनी कुन्हाडी, करवती काढल्या. ते घाव घालणार तेवढ्यात राणीमाशीने सर्व मधमाशांना आदेश दिला की या लोकांना पळवून लावा. मधमाशांनी त्यांना उंख मारत पळवून लावले.

दुसऱ्या दिवशी ते पुन्हा तिथं आले. आंब्याचं नाही तर निदान पिंपळाचं झाड तोडायला हरकत नाही. हा देखील विशाल वृक्ष आहे. ते पाहून आंब्याच्या झाडाला पिंपळाची दया आली. ते राणीमाशीला म्हणाले, “जसं, तुम्ही माझं रक्षण केलं तसं पिंपळाचंही रक्षण करा. काहीही झालं तरी तो आपला शेजारी आहे. भले तो आपल्याशी वाईट वागला असेल तरी आपण मात्र तसे वागू नये.” आंब्याच्या झाडाचं म्हणणं राणीमाशीला पटलं. तिने आपल्या मधमाशांच्या सहाय्याने त्या लोकांना पळवून लावले. पिंपळालाही आपली वूक उमगली. आपण आंब्याच्या झाडाशी आणि राणीमाशीशी कलेल्या वाईट वर्तनाबद्दल क्षमा मागितली आणि त्यांना धन्यवाद दिले.

संकटकाळी शेजारीच मदतीला धावून येतात. त्यासाठी आपण शेजारधर्म पाळायला हवा.

सामान्य ज्ञान

- १) सन १९०९ पासून नोबेल पुरस्कार देऊन गौरविण्यात येते, सध्या हा पुरस्कार कोणत्या दिवशी दिला जातो?
- अ) १ डिसेंबर ब) १० डिसेंबर क) ११ डिसेंबर ड) २१ डिसेंबर
- २) सात बेटांचे शहर असे कोणत्या शहराला म्हटले आहे?
- अ) मुंबई ब) मदुराई क) चेन्नई ड) कोलकाता
- ३) १६ डिसेंबर १९७१ रोजी कोणता देश स्वतंत्र झाला?
- अ) श्रीलंका ब) फिनलंड क) पाकिस्तान ड) बांग्लादेश
- ४) हॉकीचे जादूगार असे कोणत्या खेळाडूला म्हटले आहे?
- अ) धनराज पिल्ले ब) मेजर ध्यानचंद
क) उधम सिंह ड) अजित पाल
- ५) संत निवृत्तीनाथांचे गुरु नाथसंप्रदायातील कोणते नाथ होते?
- अ) मच्छिंद्रनाथ ब) गोरक्षनाथ क) जालंदर नाथ ड) गहिनीनाथ
- ६) 'भारतरत्न' प्राप्त करणारी पहिली महिला कोण?
- अ) इंदिरा गांधी ब) अरुणा असफ अली क) मदर तेरेसा ड) लता मंगेशकर
- ७) कोणत्या प्राण्याला प्रत्येक वस्तू दुप्पट मोठी दिसते?
- अ) चित्ता ब) हृती क) जिराफ ड) रानडुककर
- ८) जगातील असा कोणता देश आहे, जिथे एकही मंदिर नाही?
- अ) चीन ब) पाकिस्तान
क) सौदी अरेबिया ड) बांग्लादेश
- ९) महाभारताचे महायुद्ध किती दिवस चालले होते?
- अ) १८ ब) २१ क) ८ ड) ११
- १०) स्वचलित सुरक्षा प्रणाली असलेली कोणती भारतीय बनावटीची पहिली सेमी फास्ट ट्रेन गांधीनगर ते मुंबई दरम्यान धावणार आहे?
- अ) दुरांतो एक्स्प्रेस ब) गतिमान एक्स्प्रेस क) जन शताब्दी एक्स्प्रेस ड) वंदे भारत

उत्तरे इतरत्र

डिस्कस् फिश

डिस्कस् फिश हा सिचिलिड तीन जातीपैकी एका जातीतील मासा आहे. हा गोड पाण्यातील मासा असून मूळचा तो ॲमेझॉन नदीतील कुंडातून राहणारा मासा आहे. डिस्कस् हा मुख्यतः ॲक्वेरियम फिश असून अनेक देशांमध्ये ॲक्वेरियम फिश म्हणून त्याचा व्यवसाय फार मोठा आहे. सिंमिक्सोडोन या वर्गात तो येतो. सिचिलिड जातींच्या माशांच्या गुणधर्माप्रमाणे डिस्कस् या माशाचे शरीर चपट्या आकाराचे असते. तसेच त्याच्या शरीराचा आकार गोलाकार असल्यामुळे त्याला डिस्कस् फिश नाव पडले आहे. त्याच्या शरीराच्या दोन्ही बाजूंवर अप्रतिम नक्षीकाम असून हिरव्या, लाल, ब्राऊन आणि निव्या रंगाच्या छटांमुळे त्याचे सौंदर्य उढून दिसते. संपूर्ण वाढ झालेल्या माशाची उंची आणि रुंदी ही साधारणपणे सारखीच असून दोन्ही बाजूनी ती २० ते २५ सें.मी.

असते. डिस्कस् फिशाचे एक वैशिष्ट्य म्हणजे, या माशात नर आणि मादी अंड्यापासून पिलांपर्यंत फार काळजी घेतात. लार्हाला पहिले काही दिवस त्यांच्या शरीरावरील नक्षीदार कातडीच्या खडबडीत पणात लपवून ठेवतात. अशाप्रकारचे वागणे ऊरु जातीतील माशांमध्ये सुध्दा आढळते. पश्चिम ॲमेझॉन, ब्राझिल, कोलंबिया, पेरु इत्यादी ठिकाणच्या नद्यांमध्ये ते आढळतात. डिस्कस् हा अंधारात राहणारा मासा आहे. ॲक्वेरियम मध्ये कमी प्रकाश आणि कोमट पाण्यात तो आनंदाने राहतो. कमी प्रकाशातच त्याच्या शरीरावरची नक्षी उढून दिसते.

-संग्राहक : स्वप्निल र्हाटवळ

चिमुकलं रेड पियरो

पां ढऱ्या, लाल व काळ्या रंगसंगतीत दिसणाऱ्या या फुलपाखराच्या पंखांवर चंदेरी झळाळी दिसून येते. विविधरंगी असं हे फुलपाखरु मध्य मिळवण्यासाठी कमी उंचीच्या फुलझाडांभोवती दिसत असलं, तरी प्रजननाच्या कालावधीत मात्र पानफुटीच्या झाडावरच आढळतं.

हे चिमुकलं विविधरंगी रेड पियरो फुलपाखरु सर्वत्र दिसतं. जंगलातील वस्तीस्थानांबरोबरच शहरातल्या बागा, घरातल्या गच्छीवर किंवा कुंड्यांच्या आसपास देखील हे फुलपाखरु आढळतं. लहानशा आकाराचं हे फुलपाखरु जेमतेम ३० ते ३६ मिलीमीटर एवढ्या लांबीचं असतं.

पांढऱ्या, लाल व काळ्या रंगसंगतीत दिसणाऱ्या या फुलपाखराच्या पंखांवर चंदेरी झळाळी दिसून येते. याची खालची बाजू पांढरी असून त्यावर काळ्या रंगाचे छोटे छोटे ठिपके असतात. पुढील पंखाच्या टोकाला काळी कडा असते व त्यावर पांढऱ्या ठिपक्यांची नक्षी असते.

मागच्या पंखांच्या कडा गडद लाल रंगाच्या असून त्यावरही पांढऱ्या ठिपक्यांची रांग असते. पंखांची वरची बाजू मात्र गडद काळी असते व

खालच्या पंखाच्या कडा जर्द केशरी रंगाच्या असतात.

ही रेड पियरो फुलपाखरं मध्य मिळवण्यासाठी कमी उंचीच्या फुलझाडांना भेट देतात, मात्र प्रजननाच्या कालावधीत पानफुटीच्या झाडावरच दिसून येतात. मादी या झाडांच्या पानांवर अंडी घालते. या फुलपाखराच्या अळ्यांची एक खासियत असते, ती म्हणजे साधारणतः इतर फुलपाखरांच्या अळ्या एका पानावर विसावून आजूबाजूची पान खाताना दिसतात; मात्र या फुलपाखराची अळी ही पानफुटीच्या पानाच्या आत शिरुन आतला मांसल गर खाताना आढळते. अनेकदा तर ती अगदी पातळ पापुद्रयाच्या आत राहून आजूबाजूचा सगळा गर संपवून टाकते. या अळीचा कोष तिथेच पानाच्या बाहेरच्या बाजूला तयार होतो.

नुकतीच कोषातून बाहेर आलेली फुलपाखरं या पानफुटीच्या झाडावरच विसावतात. सकाळच्या कोवळ्या उन्हात ही फुलपाखरं सूर्यस्नान म्हणजेच बास्किंग करताना आढळतात.

-संग्राहक : अंकित चं. जाधव

ਰੁੰਗ ਮਰਾ

ਮੁਸ਼ਕਲੀਵਾਲਾ ਤੱਤ

੧. ਬ
੨. ਅ
੩. ਡ
੪. ਬ
੫. ਡ
੬. ਅ
੭. ਬ
੮. ਕ
੯. ਅ
੧੦. ਡ

ਸਾ

ਦ

ਕੋ

ਈ

੨੯੩
ਚੇ ਤੱਤਰ

੧ ਭਾ	ਰ	੨ ਤ		੩ ਓ	ਰਿ	੪ ਸਾ
ਚਾ		੫ ਬ	੬ ਦਾ	ਮ		ਨੇ
	੭ ਕੈ	ਲਾ	ਸ		੮ ਜੁ	
੯ ਅ				ਬੋ		੧੦ ਨਾ
	੧੨ ਤੇ		੧੩ ਥ	੧੪ ਨ		੧੧ ਨਾ
੧੫ ਤੇ	ਰਾ	੧੬ ਵਾ		ਮੰ		ਗੋ
ਰੇ		੧੭ ਰਾ	੧੮ ਮ	ਦਾ	੧੯ ਸ	ਕਾ
੨੦ ਸਾ	ਤ		੨੪ ਥਾ		੨੧ ਹਾ	ਡ

ਫਸਤੀ ਦੁਨਿਆ
ਡਿਸੈਂਬਰ 2022

॥ तू ही निरंकार ॥

पूर्ण सदगुरु निजभक्तांची सारी संकटे दूर करी ।

पूर्ण सदगुरु निजभक्तांवर कृपा दृष्टि उपकार करी ।

पूर्ण सदगुरु भक्त जनांची पापे सारी नष्ट करी ।

पूर्ण सदगुरु निजभक्तांची सर्व सुखाने झोळी भरी ।

पूर्ण सदगुरु निजभक्तांवर आले संकट दूर करी ।

पूर्ण सदगुरु भक्त जनांचे दुःख तापही दूर करी ।

शंकरसाव जाधव
मुखी, वाई तालुका

सर्वासाठी... सर्वकाही...
एकाच ठिकाणी... लग्न बस्त्याची
खास सोय !

अविनाश शंकरसाव जाधव
प्रचारक, सातारा झोन

THE COMPLETE FAMILY SHOWROOM

मनमोहक साडया | ड्रेस मटेरिअल | मेन्स वेअर | चिल्ड्रन्स वेअर
| लेडीज वेअर | सुटींग शर्टींग | रेमण्ड सियारामचे विक्रेते

ऐ मन मेरे सुमिरण कर ले सुमिरण से सुख आयेगा । घेरेंगे न संकट तुझ को भवसागर तर जायेगा ।
दम दम पल छिन नाम का जो जन करता अमृत पान है । ऐसे जन को जग में सन्तो मिलता जीवन दान है ।

गुरु का जो यशगान करेगा यश दुनिया में पायेगा। गुरु की जै जै जो करता है उसकी होती जै जै कार।
उसकी भी महिमा होगी जो गुरु की महिमा नायेगा। गुरु की पूजा जो करता है उसको पूजे कुल संसार।

१९९, हरिहरेश्वर प्रतिक, आय.डी.बी.आय.बैंक शेजारी, ब्राह्मणशाही, वाई (जि.सातारा)
फोन नं. : 9766727262 / 8999859073

RNI No. MAH/MAR/2004/15105
Postal Regd. No. MCE/78/2022-2024
WPP Licence No. MR/TECH/WPP-164/East/2022-24
Publishing date on 1st of every month
Posted at Mumbai Patrika Channel Sorting Office,
Mumbai-400001 on dated 1st of every month

जनार्दन एच. पाटील
झोनल प्रमुख-नाशिक क्षेत्र

॥ तुम्ही निरंकार ॥

ऑफिस : गाळा नं. १, ४, ६, ८ महावीर इंडस्ट्रियल इस्टेट,
नारिंगी फाटा, विरार (पूर्व),
ता. पालघर, जि. टाणे - ४०१३०५ (महाराष्ट्र)
कार्यालय : (०२५०) २५२७३२०/९८२२८८५५२६
ई-मेल : rajinustries2010@yahoo.in
janardanpatil6500@gmail.com
वेबसाईट : www.vijayaengineeringworks.com
www.rajindustries.net.in

मे. विजया इंजिनिअरिंग वर्क्स

मॅन्यु : स्पेशालिस्ट प्लास्टिक
इंजेक्शन मोल्ड आणि ब्लो मोल्ड
(घेर ओरम टाईप डाईज)

मे. राज इंडस्ट्रीज

मॅन्यु. फार्मास्यूटिकल्स कॅप्स (कोलॅप्सीबल आणि लॅमी ट्युब कॅप्स),
पेस्टीसाईड पैकेजिंग, एच.डी. आणि पी.पी. बॉटल

बाबाजी कंरक्षकशन कं.

सिडको आणि सरकारमान्य प्राप्त १ रुम हॉल किचन, २ रुम हॉल किचन
दुकानाचे गाळे तसेच इन्डस्ट्रीअल गाळे कर्ज सुविधांसहित योग्य भावात मिळतील.

चनार्दन हा. पाटील
धांयिदया. पाटील

राजेश हा. पाटील
उम्मद हा. पाटील